

Univerzitet u Beogradu
FAKULTET BEZBEDNOSTI
ARHITEKTONSKI FAKULTET

Treća naučna konferencija
URBANA BEZBEDNOST I URBANI RAZVOJ

ZBORNIK SAŽETAKA

Treća naučna konferencija
URBANA BEZBEDNOST I URBANI RAZVOJ
Zbornik sažetaka

Third Scientific Conference
URBAN SECURITY AND URBAN DEVELOPMENT
Book of Abstracts

IZDAVAČ
Univerzitet u Beogradu
Fakultet bezbednosti i Arhitektonski fakultet

ZA IZDAVAČA
Prof. dr Vladimir N. CVETKOVIĆ
Dekan Fakulteta bezbednosti
arh. Vladimir LOJANICA
Dekan Arhitektonskog fakulteta

UREDNICI
Jelena MARIĆ
Jana MARKOVIĆ

PRELOM
Jana MARKOVIĆ

DIZAJN ZNAKA
Jelena MARIĆ

ŠTAMPA
Čigoja štampa

TIRAŽ
150 primeraka

MESTO I VREME
Beograd, jul 2024.

ISBN
978-86-80144-65-8

Štampanje zbornika podržalo je
Ministarstvo nauke, tehnološkog razvoja i inovacija Republike Srbije

Mišljenja autora izražena u ovoj publikaciji ne odražavaju stavove ustanova u kojima su autori zaposleni, niti predstavljaju stavove urednika niti izdavača ovog Zbornika.

ODBORI KONFERENCIJE

Organizacioni odbor

Svetlana STANAREVIĆ, vanredna profesorka, Fakultet bezbednosti, Univerzitet u Beogradu

Aleksandra ĐUKIĆ, redovna profesorka, Arhitektonski fakultet, Univerzitet u Beogradu

Programski i naučni odbor

Vladimir N. CVETKOVIĆ, redovni profesor, Fakultet bezbednosti, Univerzitet u Beogradu

Slađana ĐURIĆ, redovna profesorka, Fakultet bezbednosti, Univerzitet u Beogradu

Slobodan MILUTINOVIĆ, redovni profesor, Fakultet zaštite na radu, Univerzitet u Nišu

Zoran KEKOVIĆ, redovni profesor, Fakultet bezbednosti, Univerzitet u Beogradu

Svetlana STANAREVIĆ, vanredna profesorka, Fakultet bezbednosti, Univerzitet u Beogradu

Vanja ROKVIĆ, vanredna profesorka, Fakultet bezbednosti, Univerzitet u Beogradu

Aleksandra ILIĆ, vanredna profesorka, Fakultet bezbednosti, Univerzitet u Beogradu

Milan LIPOVAC, vanredni profesor, Fakultet bezbednosti, Univerzitet u Beogradu

Danijela SPASIĆ, vanredna profesorka, Kriminalističko-policijski univerzitet

Vesela RADOVIĆ, naučni savetnik, Institut za multidisciplinarna istraživanja, Univerzitet u Beogradu

Danijela MILJKOVIĆ, naučni savetnik, Institut za biološka istraživanja

„Siniša Stanković“, Univerzitet u Beogradu

Nataša PICLER MILANOVIĆ, viši naučni saradnik, Univerzitet u Ljubljani

Mina PETROVIĆ, redovna profesorka, Odeljenje za sociologiju,

Filozofski fakultet, Univerzitet u Beogradu

Aleksandra ĐUKIĆ, redovna profesorka, Arhitektonski fakultet, Univerzitet u Beogradu

Eva VANIŠTA LAZAREVIĆ, redovna profesorka, Arhitektonski fakultet, Univerzitet u Beogradu

Aleksandra STUPAR, redovna profesorka, Arhitektonski fakultet, Univerzitet u Beogradu

Marija MARUNA, redovna profesorka, Arhitektonski fakultet, Univerzitet u Beogradu

Vladimir LOJANICA, redovni profesor, Arhitektonski fakultet, Univerzitet u Beogradu

Ana NIKEZIĆ, vanredna profesorka, Arhitektonski fakultet, Univerzitet u Beogradu

Milena VUKMIROVIĆ, vanredna profesorka, Šumarski fakultet, Univerzitet u Beogradu

Dejan FILIPOVIĆ, redovni profesor, Geografski fakultet – Odelek za prostorno planiranje, Univerzitet u Beogradu

Velimir ŠEĆEROV, redovni profesor, Geografski fakultet – Odelek za prostorno planiranje, Univerzitet u Beogradu

Jugoslav JOKOVIĆ, docent, Elektronski fakultet, Univerzitet u Nišu

Jelena MARIĆ, docentkinja, Arhitektonski fakultet Univerzitet u Beogradu

Danijela MILOVANOVIĆ RODIĆ, docentkinja, Arhitektonski fakultet, Univerzitet u Beogradu

Slađana LAZAREVIĆ, vanredna profesorka, Fakultet za arhitekturu i dizajn –

Odeljenje za arhitekturu i planiranje, Norveški univerzitet nauke i tehnologije

Tehnički sekretari

Dr Jelena MARIĆ

Emilija JOVIĆ

Arhitektonski fakultet, Univerzitet u Beogradu

Jana MARKOVIĆ

Vanja MATOVIĆ

Fakultet bezbednosti, Univerzitet u Beogradu

SADRŽAJ

DEO 1_ GLOBALIZACIJA, URBANI RAZVOJ I TRANSFORMACIJA GRADOVA

KAPACITET ADAPTACIJE URBANIH SREDINA NA KLIMATSKE PROMENE_ <i>ADAPTABILITY OF THE URBAN ENVIRONMENT TO CLIMATE CHANGE</i>	2
Dejan Filipović_ Ljubica Duškov_	
ULOGA VERNAKULARNE ARHITEKTURE U URBANOM RAZVOJU PRIMORSKOG GRADA SA ASPEKTA REZILIJENTNOSTI_ <i>THE ROLE OF VERNACULAR ARCHITECTURE IN THE URBAN DEVELOPMENT OF A SEASIDE CITY FROM THE ASPECT OF RESILIENCE</i>	4
Milena Bismiljak_	
UTICAJ PLANIRANJA I DIZAJNA ULICA NA BEZBEDNOST SAOBRAĆAJA_ <i>THE INFLUENCE OF STREET PLANNING AND DESIGN ON TRAFFIC SAFETY</i>	6
Snezhana Domazetovska Cacanaska_	
UNAPREĐENJE STRATEGIJA ZA SMANJENJE RIZIKA PO BEZBEDNOST GRADOVA OD OŠTEĆENIH STABALA_ <i>IMPROVING STRATEGIES FOR REDUCING CITY SAFETY RISK FROM DAMAGED TREES</i>	8
Aleksandar Vemić_ Aleksandar Lučić_ Zlatan Radulović_ Ljubinko Rakonjac_ Sanja Jovanović_ Vladan Popović_	
PROIZVODNJA REGULATORNIH OKVIRA ZA OBJEKTE AMBASADA I NJIHOV UTICAJ NA RAZVOJ GRADOVA_ <i>PRODUCTION OF REGULATORY FREAMWORK FOR EMBASSY BUILDINGS AND ITS INFLUENCE ON CITY DEVELOPMENT</i>	10
Ivan Filipović_ Kosta Stojanović_	
ONEMOGUĆAVANJE URBANOG RAZVOJA NEGIRANJEM POSTOJANJA_ <i>TO DENY EXISTENCE IS TO DISABLE URBAN DEVELOPMENT</i>	12
Anastasija Šutović_	
STRATEŠKO PLANIRANJE ZELENE INFRASTRUKTURE ZA UNAPREĐENJE BEZBEDNOSTI I KVALITETA ŽIVOTA U URBANIM SREDINAMA: PRIMER BEOGRADA_ <i>STRATEGIC PLANNING OF GREEN INFRASTRUCTURE FOR ENHANCING SAFETY AND QUALITY OF LIFE IN URBAN AREAS: CASE STUDY OF BELGRADE</i>	14
Andrijana Stanković_ Nikola Radaković_	
URBANISTIČKI RAZVOJ NOVOG KOTEŽ NEIMARA U BEOGRADU OD VRTNOG GRADA DO NASELJA U JEKU GLOBALIZACIJE_ <i>THE URBAN DEVELOPMENT OF NEW KOTEŽ NEIMAR IN BELGRADE FROM THE GARDEN CITY TO A SETTLEMENT IN THE AGE OF GLOBALISATION</i>	16
Vladana Putnik Prica_	
BEZBEDNOST I URBANI RAZVOJ SURČINA – IZAZOVI IZGRADNJE KOMPLEKSA „EXPO 2027“_ <i>SECURITY AND URBAN DEVELOPMENT OF SURČIN – CHALLENGES OF BUILDING THE "EXPO 2027" COMPLEX</i>	18
Snežana B. Aleksić_	

SAVREMENA PERCEPCIJA VOJNIH TOPOSA U URBANOM JEZGRU BEOGRADA: STUDIJA SLUČAJA KASARNE VII PUKA_ <i>CONTEMPORARY PERCEPTION OF MILITARY SITES IN THE URBAN CORE OF BELGRADE: A CASE STUDY OF BARRACKS VII OF THE REGIMENT</i>	20
---	----

Dunja Andrić_ Sanja Kiproski_

MEGADOGAĐAJI – AFTERLIFE: PROBLEMI EFEMERNE TRANZICIJE_ <i>MEGAEVENTS – AFTERLIFE: THE ISSUE OF EPHEMERAL TRANSITION</i>	22
---	----

**Anja Ljujić_ Emilija Jović_ Jović Stefanović_ Milan Risić_
Eva Vaništa Lazarević_ Jelena Marić_**

DEO 2_ DIGITALNE TEHNOLOGIJE I URBANA BEZBEDNOST

URBANE INOVACIJE I POLITIKE URBANE BEZBEDNOSTI_ <i>URBAN INNOVATIONS AND URBAN SECURITY POLICIES</i>	26
---	----

Svetlana Stanarević_ Luka Petrović_

DETEKCIJA NAPUŠTENIH OBJEKATA INTEGRACIJOM GIS-A I VEŠTAČKE INTELIGENCIJE U URBANOJ BEZBEDNOSTI_ <i>ABANDONED OBJECTS DETECTION BY INTEGRATING GIS AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN URBAN SECURITY</i>	28
---	----

Aleksandar Peulić_ Dejan Sandić_ Dušica Jovanović_ Sanja Stojković_

PRIMENA GIS ANALIZE U ODREĐIVANJU POTENCIJALNIH ZONA ŠIRENJA TOPLOTNIH OSTRVA I NJIHOVOG UTICAJA NA BEZBEDNOST STANOVNIŠTVA GRADA BEOGRADA_ <i>APPLICATION OF GIS ANALYSIS IN DETERMINING POTENTIAL HEAT ISLAND EXPANSION ZONES AND THEIR IMPACT ON THE SAFETY OF THE POPULATION OF THE CITY OF BELGRADE</i>	30
--	----

Branko Milošević_

OPTIMIZACIJA URBANE BEZBEDNOSTI U SAOBRAĆAJU NA PRIMERU GRADA BEOGRADA_ <i>OPTIMIZATION OF URBAN TRAFFIC SAFETY ON THE EXAMPLE OF THE CITY OF BELGRADE</i> ...	32
---	----

Ivan Košanin_ Slaviša Đukanović_ Duško Sivčević_ Milan Gnjatović_

PROSTORNA FORENZIKA: GOVOR PROSTORNIH ČINJENICA, DIGITALNE ISTRAŽIVAČKE METODE, DOKAZIVANJE I EKSPERTSKA ARGUMENTACIJA_ <i>SPATIAL FORENSICS: SPEECH OF SPATIAL FACTS, DIGITAL INVESTIGATIVE METHODS, PROVING, AND EXPERT ARGUMENTATION</i>	34
--	----

Dragana Ćirić_

PAMETAN GRAD, BEZBEDNIJA BUDUĆNOST, ILI KORAK VIŠE KA DISTOPIJI?_ <i>SMART CITY, SAFE FUTURE, OR A STEP CLOSER TO DYSTOPIA</i>	36
---	----

Milica Gudurić_

MOGUĆNOST IMPLEMENTIRANJA KONCEPTA „PAMETNIH GRADOVA“ U FUNKCIJI URBANOG RAZVOJA SRBIJE_ <i>THE POSSIBILITY OF IMPLEMENTING THE “SMART CITIES” CONCEPT IN THE URBAN DEVELOPMENT FUNCTION OF SERBIA</i>	38
---	----

Nemanja Josifov_ Marko Sedlak_

BEZBEDNOSNI IZAZOVI PAMETNIH GRADOVA – KIBERNETIČKA SIGURNOST I PRIVATNOST PODATAKA U STRATEŠKO-PRAVNIM OKVIRIMA IZ SOCIOLOŠKE PERSPEKTIVE_ <i>SECURITY CHALLENGES OF SMART CITIES – CYBERSECURITY AND DATA PRIVACY IN STRATEGIC-LEGAL FRAMEWORKS FROM A SOCIOLOGICAL PERSPECTIVE</i>	40
---	----

Ivona Leskur_

ENERGETSKI PAMETAN GRAD KAO REŠENJE URBANIH ENERGETSKIH PROBLEMA_ <i>SMART ENERGY CITY AS AN URBAN ENERGY PROBLEMS' SOLUTION</i>	42
---	----

Nevena Šekarić Stojanović_

VAŽNOST BEZBEDNOG PAMETNOG AERODROMA KAO ODLUČUJÉČEG PODSISTEMA PAMETNOG GRADA_ <i>IMPORTANCE OF SAFE SMART AIRPORTS AS A DECISIVE SUBSYSTEM OF THE SMART CITIES</i>	44
Mila Kotur_ Vesela Radović_	
UPOTREBA NOVIH TEHNOLOGIJA U URBANOM RATOVANJU_ <i>THE USE OF NEW TECHNOLOGIES IN URBAN WARFARE</i>	46
Vanja Rokvić_	
SAJBER TERORIZAM KAO PRETNJA BEZBEDNOSTI U URBANOM PROSTORU_ <i>CYBER TERRORISM AS A SECURITY THREAT IN URBAN SPACE</i>	48
Ana Radovanović_	
KONCEPTUALNI OKVIR ZA MAPIRANJE URBANIH OBRAZACA U BANJSKIM NASELJIMA U SRBIJI: SPATTERN PROJEKAT_ <i>CONCEPTUAL FRAMEWORK FOR MAPPING OF URBAN PATTERNS IN SPA SETTLEMENTS IN SERBIA: SPATTERN PROJECT</i>	50
Stefan Janković_ Mladen Pešić_ Aleksandra Milovanović_ Nikola Cvetković_ Uroš Šošević_	
DEO 3_ URBANIZACIJA BEZBEDNOSTI (SEKURITIZACIJA I/ILI MILITARIZACIJA URBANIH PROSTORA)	
URBANA BEZBEDNOST – ČIJA BEZBEDNOST?_ <i>URBAN SECURITY – WHOSE SECURITY?</i>	54
Dejan Petrović_ Ivan Dimitrijević_	
VIGILANTI: SEKURITIZUJUĆI AKTERI ILI PROVAJDERI URBANE BEZBEDNOSTI_ <i>VIGILANTES: SECURITIZING ACTORS OR PROVIDERS OF URBAN SECURITY</i>	56
Milan Lipovac_	
ISTRAŽIVANJE SUBJEKTIVNE PERCEPCIJE SIGURNOSTI U JAVNIM PROSTORIMA: UVIDI IZ EVROPSKOG DRUŠTVENOG ISTRAŽIVANJA_ <i>EXPLORING SUBJECTIVE PERCEPTION OF SAFETY IN PUBLIC SPACES: INSIGHTS FROM THE EUROPEAN SOCIAL SURVEY</i>	58
Aleksandra Marković_ Božidar Filipović_	
GRADOVI KAD PADNE MRAC: BEZBEDNOST JAVNIH OTVORENIH PROSTORA U NOVOM SADU I KATMANDUU_ <i>CITIES AFTER DARK: SAFETY OF PUBLIC OPEN SPACES IN NOVI SAD AND KATHMANDU</i>	60
Ilija Gubić_ Robert Lakatoš_	
SUBJEKTIVNI OSEĆAJ BEZBEDNOSTI U OTVORENIM JAVNIM PROSTORIMA U NOĆNOM PERIODU MEĐU ŽENSKOM POPULACIJOM_ <i>SUBJECTIVE FEELING OF SAFETY IN OPEN PUBLIC SPACES DURING NIGHTTIME AMONG THE FEMALE POPULATION</i>	62
Ivana Rakonjac_ Ivan Rakonjac_ Jelena Marić_	
EDUKATIVNO-PARTICIPATIVNI PRISTUP U PROCESU KREIRANJA USLOVA ZA URBANU SIGURNOST ŽENA_ <i>EDUCATIONAL AND PARTICIPATORY APPROACH IN THE PROCESS OF CREATING CONDITIONS FOR URBAN SAFETY OF WOMEN</i>	64
Nataša Danilović Hristić_ Jasna Petrić_ Nataša Čolić Marković_	
ULOGA ODRŽAVANJA U OSEĆAJU BEZBEDNOSTI KORISNIKA JAVNIH TOALETA_ <i>BUILDING MAINTENANCE IN PUBLIC TOILET CUSTOMERS' PERSONAL FEELING OF SAFETY</i> ..	66
Milan A. Radojević_	
VREDNOVANJE STANJA LJUDSKE BEZBEDNOSTI NA OSNOVU DOSTUPNIH STATISTIČKIH PODATAKA NA TERITORIJI GRADA BEOGRADA_ <i>EVALUATION OF HUMAN SECURITY STATUS BASED ON AVAILABLE STATISTICAL DATA IN THE TERRITORY OF THE CITY OF BELGRADE</i>	68
Ivica Lj. Đorđević_ Ozren Džigurski_	

DILEMA UKLJUČIVANJA ODABRANIH ASPEKATA MALIH URBANIH INFRASTRUKTURA_ <i>THE DILEMMA OF INCLUSIVENESS OF SELECTED ASPECTS OF SMALL URBAN INFRASTRUCTURES</i>	70
Paulina Polko_	
ZNAČAJ KONCEPTA SITUACIONE PREVENCIJE U ŠKOLAMA ZA SMANJIVANJE DOSTUPNOSTI OBJEKATA ZA KLAĐENJE I KOČKANJE_ <i>THE IMPORTANCE OF THE CONCEPT OF SITUATION PREVENTION IN SCHOOLS FOR REDUCING THE AVAILABILITY OF BETTING AND GAMBLING FACILITIES</i>	72
Ivana Radovanović_ Danijela Spasić_	
PROJEKTI IZGRADNJE ILI MODIFIKACIJE PROSTORA GRADA KAO PROBLEM URBANE BEZBEDNOSTI U BEOGRADU_ <i>CONSTRUCTION OR MODIFICATION OF THE CITY SPACE PROJECTS AS URBAN SECURITY PROBLEM IN BELGRADE</i>	74
Ana Paraušić Marinković_ Milan Lipovac_ Slađana Đurić_	
URBANE PROMENE I BEZBEDNOST U POGRANIČNIM GRADOVIMA I OPŠTINAMA SRBIJE_ <i>URBAN CHANGES AND SECURITY IN THE BORDER CITIES AND MUNICIPALITIES OF SERBIA</i> ...	76
Marko Sedlak_ Nemanja Josifov_	
ASPEKTI URBANE BEZBEDNOSTI U KONTEKSTU NELEGALNE URBANIZACIJE_ <i>THE ASPECTS OF URBAN SAFETY IN THE CONTEXT OF ILLEGAL URBANISATION</i>	78
Biserka Mitrović_ Aleksandra Đukić_ Jelena Marić_ Ranka Gajić_ Danilo Furundžić_	
ULOGA LOKALNIH ZAJEDNICA U RAZVOJU I BEZBEDNOSTI URBANIH SREDINA_ <i>THE ROLE OF LOCAL COMMUNITIES IN DEVELOPMENT AND SECURITY IN URBAN ENVIRONMENTS</i>	80
Marko Jovanović_ Diana Smiljković_ Kjær Vad Nilsen Gustav_	
EKOLOŠKA BEZBEDNOST URBANIZOVANIH PODRUČJA NA PRIMERU GRADSKOG MEGAPOLISA_ <i>ECOLOGICAL SAFETY OF URBANIZED TERRITORIES ON THE EXAMPLE OF AN URBAN MEGALOPOLIS</i>	82
Elena Priorova_ Natalia Lobzhanidze_ German Priorov_	
JACANJE KRITIČNE INFRASTRUKTURE: STRATEGIJE I IMPERATIVI OTPORNOSTI_ <i>FORTIFYING CRITICAL INFRASTRUCTURE: RESILIENCE STRATEGIES AND IMPERATIVES</i>	84
Marina Mitrevska_ Toni Mileski_	
RESURSI PRIVATNE BEZBEDNOSTI ZA ZAŠTITU KRITIČNE INFRASTRUKTURE U URBANIM USLOVIMA_ <i>PRIVATE SECURITY RESOURCES FOR CRITICAL INFRASTRUCTURE PROTECTION IN URBAN CONDITIONS</i>	86
Jana Marković_	
BEZBEDNOST I INDUSTRIJSKO NASLEĐE – STUDIJA SLUČAJA: ELEKTRONSKA INDUSTRIJA NIŠ_ <i>SECURITY AND INDUSTRIAL HERITAGE – CASE STUDY: ELECTRONICS INDUSTRY OF NIŠ</i>	88
Anđela M. Đukić_	
BEZBEDNOST U LOKALNOJ ZAJEDNICI I AKTIVIZAM EKOLOŠKIH POKRETA: SLUČAJ TRGOVSKA GORA I UDRUŽENJE <i>GREEN TEAM</i> _ <i>SECURITY IN THE LOCAL COMMUNITY AND ACTIVISM OF ENVIRONMENTAL MOVEMENTS: THE CASE OF TRGVSKA GORA AND THE GREEN TEAM ASSOCIATION</i>	90
Velibor Lalić_ Mario Crnković_	
NAČIN POSTUPANJA U PROCESU ZBRINJAVANJA RASELJENOG STANOVNIŠTVA USLED POPLAVA U REPUBLICI SRBIJI 2014. GODINE_ <i>DISPLACEMENT MANAGEMENT PROCEDURES IN RESPONSE TO FLOODS IN THE REPUBLIC OF SERBIA IN 2014</i>	92
Aleksandra Đukić_ Emilija Jović_ Jelena Marić_	

**DEO 1_
Globalizacija, urbani razvoj i transformacija
gradova**

KAPACITET ADAPTACIJE URBANIH SREDINA NA KLIMATSKE PROMENE

Dejan Filipović_

Geografski fakultet, Univerzitet u Beogradu, dejan.filipovic@gef.bg.ac.rs

Ljubica Duškov_

Geografski fakultet, Univerzitet u Beogradu, ljubica.duskov@gef.bg.ac.rs

Sažetak_ Sve učestalija pojava ekstremnih vremenskih događaja u vidu intenzivnih padavina, toplih talasa i suša posebno pogađaju urbane sredine. Sa druge strane, zbog intenzivnog rasta stanovništva i razvoja svih neophodnih funkcija, urbana područja predstavljaju značajan faktor globalnog zagrevanja. Upravo iz tih razloga se u centar klimatskih akcija adaptacije, ali i mitigacije često stavljaju i urbane sredine. Adaptacija urbanih područja na izmenjene klimatske uslove osnova je za smanjenje ranjivosti, i budućih rizika, a u tom postupku neizostavan segment je kapacitet adaptacije koji predstavlja finansijsku, tehnološku i društvenu sposobnost i pripremljenost urbanih sredina da se nose sa ekstremnim klimatskim događajima. U radu su za utvrđivanje kapaciteta adaptacije odabrani Beograd, Novi Sad i Niš. Identifikovane su postojeće mere i aktivnosti koje se planiraju i koje su predložene u okviru strateških, planskih i urbanističkih planova, kao i procena kapaciteta institucija i postojećih infrastrukturnih sistema. Cilj rada je da se kroz analizu postojećih kapaciteta uoče glavni nedostaci i ukaže na važnost jačanja adaptivnih kapaciteta urbanih područja u postupku prilagođavanja na buduće promene klime.

Ključne reči_ kapacitet adaptacije, klimatske promene, urbane sredine

ADAPTABILITY OF THE URBAN ENVIRONMENT TO CLIMATE CHANGE

Dejan Filipović_

Faculty of Geography, University of Belgrade

Ljubica Duškov_

Faculty of Geography, University of Belgrade

Summary_ The increasingly frequent occurrence of extreme weather events in the form of heavy rainfall, heat waves and droughts has a particular impact on the urban environment. On the other hand, urban areas represent a significant factor in global warming due to intensive population growth and the development of all necessary functions. It is precisely for these reasons that urban areas are often placed at the center of climate adaptation and mitigation measures. Adapting urban areas to changing climatic conditions is the basis for reducing vulnerability and future risks. An indispensable part of this process is adaptive capacity, which represents the financial, technological and social ability and readiness of urban areas to cope with extreme climatic events. In this study, Belgrade, Novi Sad and Niš were selected to determine the adaptive capacity. Existing measures and activities planned and proposed within strategic, planning and urban plans were identified, and an assessment of the capacity of institutions and existing infrastructure systems was made. The aim of the work is to identify the main deficits by analyzing the existing capacities and to show the importance of strengthening the adaptive capacities of urban areas in the process of adaptation to future climate change.

Keywords_ adaptive capacity, climate change, urban areas

ULOGA VERNAKULARNE ARHITEKTURE U URBANOM RAZVOJU PRIMORSKOG GRADA SA ASPEKTA REZILIJENTNOSTI

Milena Bismiljak_

doktorand, Arhitektonski fakultet, Univerzitet u Beogradu, milenabismiljak@gmail.com

Sažetak_ Vernakularna arhitektura predstavlja oblik graditeljskog iskaza koji je pepoznatljiv po tome što je nastao kao odgovor na prirodne okolnosti i čovjekovu potrebu. Ova metoda građenja je prisutna od davnih vremena i kroz vjekove je mijenjala oblik i prilagođavala se tehnološkom napretku. U XX vijeku joj je mijenjan naziv kao i metodologija primjene. Principi vernakularne arhitekture ((1) odgovor na potrebe korisnika; (2) odgovor na okruženje; (3) odgovorno korišćenje resursa) su korišćeni u svrhu očuvanja identiteta, prilagođavanja bioklimatskim geomorfološkim karakteristikama podneblja. Rezultat je odgovorno planiranje i projektovanje u skladu sa prirodnim karakteristikama okruženja. U ovom radu će biti objašnjena uloga vernakularne arhitekture prilikom urbanističkog planiranja primorskog grada sa aspekta rezilijentnosti. Za primjer je uzeta opština Budva (obala Crne Gore), grad koji uprkos maloj površini leži na tri pojasa različitih klimatskih i geomorfoloških karakteristika. Kroz analizu odabrane planske dokumentacije višeg i nižeg reda će biti objašnjeno koji su ključni faktori pri planiranju razvoja grada. Predstaviće se ključni događaj (razorni zemljotres, april 1979. godine) koji je uticao na izmjenu pristupa načinu planiranja i u prvi plan stavio zaštitu od prirodnih katastrofa prilikom kreiranja dokumentacije strateškog razvoja. Metodologija istraživanja se sastoji iz dvije faze. Prva faza je teorijskog karaktera i u službi je prepoznavanja principa vernakularne arhitekture u XX i XXI vijeku i predstavljanja posledica razornog zemljotresa u opštini Budva. Druga faza je empirijskog karaktera i sastoji se iz analize arhivske građe (planska dokumentacija Crne Gore i opštine Budva) i prikupljanja foto-dokumentacije sa terena u Budvi. Krajnji cilj istraživanja je ukazivanje na neophodnost primjene principa vernakularne arhitekture prilikom urbanističkog planiranja; a u službi održivog razvoja grada.

Ključne reči_ urbanističko planiranje, vernakularna arhitektura, prirodna katastrofa, primorski grad, rezilijentnost

THE ROLE OF VERNACULAR ARCHITECTURE IN THE URBAN DEVELOPMENT OF A SEASIDE CITY FROM THE ASPECT OF RESILIENCE

Milena Bismiljak_

Faculty of Architecture, University of Belgrade

Summary_ Vernacular architecture is a form of architectural heritage recognised by its response to natural circumstances and needs of its users. This method of building is present from ancient times and has changed its form and function in accordance to technical progress. In XX century its name was changed as well as methodology of use. Principles of vernacular architecture ((1) response to needs of its users; (2) response to surrounding; (3) responsible use of materials) are used for the purpose of preservation of peoples identity, adaptation to bioclimatic characteristics and analysis the geomorphological conditions of the surrounding. In this research paper one will be able to find explanation of the role of vernacular architecture in urban planning of a coastal town from the aspect of resilience. Municipality of Budva (coast of Montenegro) is used as an example due to the fact that even though it its territory is small, it lies on three belts of different climactic and geomorphological characteristics. Through the analysis of chosen planning documents it will be explained what are key factors in urban development regarding resilience. Also, one of monumental events (earthquake, April, 1979.) will be mentioned in a context of changing an approach to urban planning and putting forward prevention of catastrophic consequences due to natural hazards. The research methodology consists of two phases. First phase is theoretical research in service of recognition of principles of vernacular architecture in XX century and presentation of consequences of devastating earthquake in municipality of Budva. Second phase is empirical research, which consists of review of archival documentation (planning documentation of Montenegro and Budva) and collecting of on-field photo-documentation. The ultimate goal of the research is to indicate the necessity of applying the principles of vernacular architecture during urban planning in the service of safe and sustainable development of the city.

Keywords_ urban planning, vernacular architecture, natural catastrophe, coastal town, resilience

UTICAJ PLANIRANJA I DIZAJNA ULICA NA BEZBEDNOST SAOBRAĆAJA

Snezhana Domazetovska Cacanaska_

Opština Centar, Skoplje; Arhitektonski fakultet, Univerzitet „Sv. Kiril i Metodije“,
snezhana.domazetovska@gmail.com

Sažetak_ Ulice su srž jednog grada, mogu biti centar gradskih aktivnosti, ali i mesta saobraćajnih nesreća i nasilja. Pre nego što su automobili postali dominantni, gradovi su bili prilagođeni potrebama pešaka, a pitanje bezbednosti saobraćaja nije postojalo. U 20. veku, gradovi su svesno dizajnirani prema pravilima čiji je glavni cilj bio davanje prednosti automobilima, bez uzimanja u obzir neželjenih posledica. Danas se gradovi suočavaju sa brojnim izazovima, uključujući zagađenje, urbana ostrva toplote, rizik od poplava zbog ekstremnih vremenskih pojava, previše asfaltiranih površina u odnosu na zelene, gužve u saobraćaju, nedostatak transportnih opcija i javnih prostora. Istovremeno, popularni koncepti poput „pametnog grada“; se u oblasti saobraćaja često fokusiraju samo na upotrebu informacionih tehnologija, koje predstavljaju alat sa ulaznom i odgovarajućom izlaznom jedinicom, i mogu dodatno ojačati postojeći sistem koji je usredsređen na automobile. Otpornost, pametno upravljanje i bezbednost gradova (staništa ljudi) ne mogu se postići bez ulica prilagođenih ljudima i različitim načinima prevoza. Ovaj rad će razmotriti načine na koji zakonska regulativa, urbano planiranje i urbani dizajn utiču na stvarnu i percipiranu bezbednost, sa posebnim fokusom na bezbednost saobraćaja. Ključni pojmovi će biti definisani u radu, a pregled zakonodavstva i tendencija u urbanom planiranju, urbanom dizajnu i stvarnoj upotrebi ulica biće prikazani na primeru Skoplja. Takođe će biti iznete i preporuke za promene u oblasti urbanog planiranja i dizajna koje bi doprinele većoj bezbednosti ulica.

Ključne reči_ gradske ulice, bezbednost saobraćaja, urbano planiranje, urbani dizajn

THE INFLUENCE OF STREET PLANNING AND DESIGN ON TRAFFIC SAFETY

Snezhana Domazetovska Cacanaska_

Municipality of Center, Skopje; Faculty of architecture, The University of „Ss. Cyril and Methodius“

Summary_ The streets are considered to be the lifeblood of a city, but the streets can be the center of city life, as well as a place of road rage and traffic violence. Before the appearance of the automobile, the cities were dimensioned and designed according to the needs of the pedestrian. The issue of traffic safety did not even exist then. In the 20th century they were consciously designed according to the rules whose main purpose was to give the car an advantage, without taking into account the side effects. Today, cities face major challenges such as: pollution, heat islands, risk of flooding due to the non-standard weather phenomena and the large ratio of paving to greenery, traffic congestion, traffic safety, lack of transport options, lack of public spaces. At the same time, concepts such as "smart city" are trending, which in the area of traffic are often focused only on the use of information technologies, which is a tool with an input and appropriate output, and this can reinforce the values embedded in the existing car centric system. Resilience, smartness and safety of cities (people's habitat) are impossible without people-friendly multimodal streets. This paper will review the ways in which regulation, urban planning and urban design affect real and perceived safety, with a focus on road safety. The key terms in the research will be defined, an overview of legislation and tendencies in urban planning, urban design and the actual use of the streets will be made through examples from the context of Skopje. Recommendations for changes in the field of urban planning and design that would contribute to greater street safety will also be offered.

Keywords_ city streets, traffic safety, urban planning, urban design

UNAPREĐENJE STRATEGIJA ZA SMANJENJE RIZIKA PO BEZBEDNOST GRADOVA OD OŠTEĆENIH STABALA

Aleksandar Vemić_

Institut za šumarstvo, Beograd, aleksandar.vemic2@gmail.com

Aleksandar Lučić_

Institut za šumarstvo, Beograd, aleksandar.lucic@gmail.com

Zlatan Radulović_

Institut za šumarstvo, Beograd, zlatan.radulović@forest.org.rs

Ljubinko Rakonjac_

Institut za šumarstvo, Beograd, ljrakonjac@yahoo.com

Sanja Jovanović_

Institut za šumarstvo, Beograd, jovanovic.s289@gmail.com

Vladan Popović_

Institut za šumarstvo, Beograd, vladanpop79@gmail.com

Sažetak_ Potreba za projektovanjem zelenih površina u gradovima zahteva poseban anagažman oko njihovog očuvanja i analizu uticaja koje imaju na ljude. U cilju sprečavanja štetnog uticaja oštećenih stabala na bezbednost ljudi i urbanu infrastrukturu, izvršeno je istraživanje razvoja najčešćih biotičkih uzročnika lomova i pada stabala u gradovima Srbije. U periodu 2018-2023 je izvršen monitoring zdravstvenog stanja najčešćih vrsta drveća u gradovima Srbije. Monitoring je obuhvatao uzimanje uzoraka za laboratorijsku identifikaciju uzročnika propadanja, karakterizaciju habitusa stabala i utvrđivanje intenziteta infekcije stabala u gradovima. Rezultati su pokazali da su stabla sa manjom krošnjom pokazala statistički značajno manju učestalost opadanja grana usled truleži u odnosu na stabla sa većom krošnjom. Takođe, mehanički oštećena stabla usled aktivnosti ljudi su bila češće zahvaćena truleži od neoštećenih stabala. U trenutku ispitivanja nije utvrđena povezanost između vrste drveća u urbanim sredinama i najčešćih uzročnika pojave truleži. Nove strategije vezane za smanjenje truleži stabala u urbanim sredinama Srbije kao faktora rezilijentnosti i bezbednosti gradova treba da budu usmerene u favorizovanju genotipova stabala sa habitusom prilagođenim konkretnom gradu. Prvenstveno, savetuje se upotreba velikog broja stabala sa manjom krošnjom i većom elastičnošću drveta u cilju smanjenja šteta od truleži. Buduće aktivnosti na projektovanju zelenih površina moraju više da budu usmerene u regulisanju brojnosti i rasporeda stabala, kako bi se usled pojave oštećenja stabala smanjio rizik po bezbednost.

Ključne reči_ urbano uređenje, ekološka stabilnost, poboljšanje stanja

IMPROVING STRATEGIES FOR REDUCING CITY SAFETY RISK FROM DAMAGED TREES

Aleksandar Vemić_

Institute of Forestry, Belgrade

Aleksandar Lučić_

Institute of Forestry, Belgrade

Zlatan Radulović_

Institute of Forestry, Belgrade

Ljubinko Rakonjac_

Institute of Forestry, Belgrade

Sanja Jovanović_

Institute of Forestry, Belgrade

Vladan Popović_

Institute of Forestry, Belgrade

Summary_ The need for designing green areas in cities requires special engagement regarding their preservation and analysis of the impact they have on people. In order to prevent the harmful impact of damaged trees on people's safety and urban infrastructure, a research of development of the most common biotic causative agents of breaking and falling of trees in the cities of Serbia was carried out. In the period 2018-2023 the monitoring of the health status of the most common tree species in the cities of Serbia was carried out. The monitoring included taking samples for laboratory identification of causative agents of decay, characterization of habitus of the trees and determining the intensity of infection of the trees in the cities. The results showed that the trees with smaller tree crowns showed statistically significantly smaller occurrence of branch falling due to rot compared to the trees with larger crowns. Also, mechanically damaged trees due to activities of people were more frequently affected by the rot than undamaged trees. In the moment of the research the connection between tree species in urban environments and the most common causative agents of occurrence of rot was not determined. New strategies relating to reduction of tree rot in urban environments of Serbia as a factor of resilience and safety of the cities should be directed towards favoring genotypes of trees with the habitus adapted to particular city. Primarily, it is advised to use a large number of trees with the smaller crown and larger elasticity of the wood in order to reduce damages from rot. Future activities on designing green areas must be more focused on regulating the abundance and distribution of trees, in order to reduce safety risk due to occurrence of tree damage.

Keywords_ urban landscaping, ecological stability, improvement of the state

PROIZVODNJA REGULATORNIH OKVIRA ZA OBJEKTE AMBASADA I NJIHOV UTICAJ NA RAZVOJ GRADOVA

Ivan Filipović_

Arhitektonski fakultet, Univerzitet u Beogradu, ivan.filipovic@arh.bg.ac.rs

Kosta Stojanović_

Arhitektonski fakultet, Univerzitet u Beogradu, kostastojanovic1@gmail.com

Sažetak_ Kada se istražuju regulatorni okviri koji definišu i kontrolišu proces izgradnje ambasada i drugih objekata diplomatsko-konzularne namene, oni su *a priori* bazirani u odredbama Bečke konvencije o diplomatskim odnosima. Kao takvi, oni preuzimaju odredbe Konvencije kao pravni dokument višeg reda i svi zakoni, pravilnici i regulative države u kojoj će potencijalno biti građena diplomatsko-konzularna predstavništva, uključujući objekte ambasada, moraju biti podređeni odredbama Konvencije. Posebno se ističe koncept ekstrateritorijalnosti, koji najčešće omogućava izuzeće od svih arhitektonskih i urbanističkih smernica zemlje – domaćina. Cilj ovog istraživanja je ispitivanje, klasifikacija i postavljanje teoretskih okvira za procese koji utiču na proizvodnju regulatornih okvira za objekte ambasada i njihov uticaj na razvoj gradova. Bazična pretpostavka odsustva jasne regulative kao posledice retkosti projektovanja ovih tipologija je validna, međutim, neophodno je podvući dokumentovane štetne uticaje na urbano tkivo, njegov kontinuitet i morfologiju zbog odsustva jasnog pravnog okvira. Štetni prostorni uticaji su najuočljiviji u prostorno-bezbednosnim rizicima, koje je moguće pratiti i dokumentovati. Bezbednosni rizici imaju tendenciju širenja na okolne javne gradske prostore i susedstva, stvarajući nepovoljne efekte koji se primarno odražavaju na kvalitet urbanog života. Prikazani rezultati ukazuju na promenljivost pristupa u interpretaciji arhitektonskih i urbanističkih smernica u procesu gradnje diplomatsko-konzularnih predstavništva. Ove interpretacije su neretko posledica odsustva jasno postavljenih regulatornih okvira, koji pretpostavljaju potpuno korišćenje privilegija definisanih odredbama Bečke konvencije o diplomatskim odnosima pri izgradnji objekata ambasada. Zaključna razmatranja govore o neophodnosti interdisciplinarnog pristupa i osnaživanju različitih aktera, sa ciljem održivog razvoja i balansa urbane bezbednosti i arhitektonsko-urbanističke regulative.

Ključne reči_ ambasada, regulatorni okvir, urbana bezbednost, javni prostor

PRODUCTION OF REGULATORY FREAMWORK FOR EMBASSY BUILDINGS AND ITS INFLUENCE ON CITY DEVELOPMENT

Ivan Filipović_

Faculty of Architecture, University of Belgrade

Kosta Stojanović_

Faculty of Architecture, University of Belgrade

Summary_ When examining the regulatory framework governing the construction of embassies and diplomatic-consular facilities, it becomes evident that they are primarily based on the provisions outlined in the Vienna Convention on Diplomatic Relations. Consequently, these provisions are regarded as a higher-order legal document, superseding all laws, rules, and regulations of the host country where diplomatic-consular missions may be established, including embassy facilities. Notably, the concept of extraterritoriality often grants exemption from the architectural and urban guidelines of the host country. The aim of this research is to analyze, categorize, and theorize the processes influencing the creation of regulatory frameworks for embassy facilities and their ramifications on urban development. While it is acknowledged that the scarcity of such typologies contributes to a lack of clear regulation, it is crucial to emphasize the documented adverse effects on urban fabric, continuity, and morphology resulting from this absence of a comprehensive legal framework. These detrimental spatial impacts are particularly evident in the form of security risks, which can be monitored and documented. Such risks often extend to surrounding public spaces and neighborhoods, significantly impacting the quality of urban life. The findings of this study reveal a considerable variability in the interpretation of architectural and urban planning guidelines throughout the construction of diplomatic and consular missions. This variability largely stems from the absence of well-established regulatory frameworks, which presuppose the full utilization of privileges outlined in the Vienna Convention on Diplomatic Relations when constructing embassy buildings. In conclusion, it is imperative to adopt an interdisciplinary approach and empower various stakeholders to promote sustainable development and strike a balance between urban security and architectural-urban regulation.

Keywords_ embassy, regulatory framework, urban safety, public space

ONEMOGUĆAVANJE URBANOG RAZVOJA NEGIRANJEM POSTOJANJA

Anastasija Šutović_

Fakultet Tehničkih nauka, Univerzitet u Novom Sadu, sutovic.a@gmail.com

Sažetak_ „Sloboda da gradimo i obnavljamo sebe i naše gradove je jedno od najdragocenijih, a opet najzapostavljenijih naših ljudskih prava“. Dok savremeno društvo ide u korak sa principima održivosti, propagirajući ekonomski prosperitet, društvenu jednakost, ekološku odgovornost, zaštitu kulturnog nasleđa, mi zapravo „živimo u eri gde ideali ljudskih prava zauzimaju središnje mesto, kako u političkom tako i u etičkom smislu. Ogroman deo političke energije ulaže se u promovisanje, zaštitu i artikulisanje njihovog značaja u izgradnji boljeg sveta“. Vreme u kojem su sile razaranja snažnije od sile stvaranja. Ugrožavanje i uništavanje arhitektonskog/graditeljskog nasleđa na Kosovu i Metohiji traje vekovima, a danas se odvija istim intenzitetom u kontinuitetu. Negiranje kulturne, arhitektonske baštine i istorijskih tragova postojanja jednog naroda na određenoj teritoriji, gde su ljudska i manjinska prava na poslednjem mestu, bezbednost izgrađene sredine i ljudi postaje upitna. Nemogućnost adekvatnog rada na aktivnoj zaštiti kulturnih dobara, stvara otvorene, danas i ostvarene mogućnosti za prisvajanje srpskog kulturnog nasleđa. Stradanje srpskog kulturnog nasleđa se nastavlja, danas sa pretenzijom potpunog uništenja, pogrešnog tumačenja i predstavljanja srpske kulturne baštine kao kulturne, pa čak i duhovne tvorevine Albanaca, samoproklamovane pseudo-države. Ostvarujući svoje pretenzije uništavanjem, obnavljam bez dozvole, preuzimanjem i uzurpacijom. Mogućnost slobode građenja i obnavljanja odavno je zanemarena, postavlja se pitanje da li je moguće ostvari urbanu bezbednost i urbani razvoj? Brisanjem i prisvajanjem srpske memorije, odnosno negiranjem postojanja potpuno se onemogućava budućnost urbanog razvoja.

Ključne reči_ Kosovo i Metohija, negiranje postojanja, urbani razvoj, urbana bezbednost, arhitektonska baština

TO DENY EXISTENCE IS TO DISABLE URBAN DEVELOPMENT

Anastasija Šutović_

Faculty of Technical Sciences, University of Novi Sad

Summary_ „The freedom to build and renew ourselves and our cities is one of our most precious yet most neglected human rights.” As modern society aligns with sustainability principles, advocating economic prosperity, social equality, environmental responsibility, and the protection of cultural heritage, we actually „live in an era where human rights ideals take center stage, both politically and ethically. A substantial amount of political energy is invested in promoting, protecting, and articulating their significance in building a better world.” A time when the forces of destruction are stronger than the forces of creation. The endangerment and destruction of architectural heritage in Kosovo and Metohija has persisted for centuries, and today it continues with the same intensity unabated. Denying the cultural and architectural heritage and historical traces of a nation's existence in a specific territory, where human and minority rights are a low priority, compromises the security of the built environment and its people. The inability to adequately work on the active protection of cultural assets creates open and now realized opportunities for the appropriation of Serbian cultural heritage. The suffering of Serbian cultural heritage continues, today with the pretension of complete destruction, misinterpretation, and misrepresentation of Serbian cultural heritage as the cultural, and even spiritual, creation of Albanians from the self-proclaimed pseudostate. Fulfilling their pretensions through destruction, unauthorized reconstruction, appropriation, and usurpation. The possibility of freedom in construction and renewal has long been neglected, raising the question of whether it is possible to achieve urban security and urban development. Erasing and appropriating Serbian memory, along with denying its existence, completely obstructs the future of urban development.

Keywords_ Kosovo and Metohija, denial of existence, urban development, urban security, architectural heritage

STRATEŠKO PLANIRANJE ZELENE INFRASTRUKTURE ZA UNAPREĐENJE BEZBEDNOSTI I KVALITETA ŽIVOTA U URBANIM SREDINAMA: PRIMER BEOGRADA

Andrijana Stanković_

Geografski fakultet, Univerzitet u Beogradu, stankovicandrijana77@gmail.com

Nikola Radaković_

Geografski fakultet, Univerzitet u Beogradu, nikola.radakovic002@gmail.com

Sažetak_ Fokusiranje na zelenu infrastrukturu kao na ključni faktor strateškog planiranja može doprineti stvaranju bezbednijih gradova kroz nekoliko mehanizama, uključujući formiranje bezbednih javnih površina, poboljšanje socijalne kohezije i zajedništva, kao i povećanje otpornosti na prirodne katastrofe, poput erozije tla i pojave poplava. Zelena infrastruktura jednog grada takođe doprinosi podsticanju održivosti, efikasnom korišćenju resursa i važan je multifunkcionalni element urbanog pejzaža, sa velikim značajem u adaptaciji na klimatske promene. U samom radu, akcenat je stavljen na sagledavanje veza između ekoloških faktora u urbanim sredinama sa jedne strane i bezbednosti sa druge, kao i na istraživanje strategije „zelenog“ planiranja na primeru Beograda. Koncept „zelenog“ planiranja je sve češće korišćeni pristup u planiranju razvoja koji ima višestruku ulogu u stvaranju bezbednijih gradova koji teže održivosti. Cilj ovog rada jeste identifikacija prednosti i nedostataka postojećih politika i praksi planiranja zelenih infrastruktura, što podrazumeva pregled i analizu svih relevantnih strateških dokumenata i planova koji se odnose na Beograd. Pored toga, cilj rada svakako jeste i predlog konkretnih mera za unapređenje strategije koja bi kasnije doprinela poboljšanju kvaliteta života i bezbednosti u urbanim sredinama. „Zeleno“ planiranje zahteva saradnju stručnjaka iz različitih oblasti, odnosno interdisciplinarni pristup kako bi se postigla jedinstvena, holistička strategija. Kroz proučavanje primera dobre prakse i analizu relevantne studije slučaja Beograda, uz korišćenje alata geografskih informacionih sistema za analizu prostornih podataka i prostornih odnosa, izdvojene su smernice za efikasnije upravljanje zelenim infrastrukturnim sistemima, integraciju ekoloških i bezbednosnih aspekata u politike planiranja, kao i smernice za korišćenje zelenih infrastruktura kao efikasnog načina za stvaranje zdravijih i bezbednijih gradova.

Ključne reči_ zelena infrastruktura, prostorno planiranje, bezbednost, strategija

STRATEGIC PLANNING OF GREEN INFRASTRUCTURE FOR ENHANCING SAFETY AND QUALITY OF LIFE IN URBAN AREAS: CASE STUDY OF BELGRADE

Andrijana Stanković_

Faculty of Geography, University of Belgrade

Nikola Radaković_

Faculty of Geography, University of Belgrade

Summary_ Focusing on green infrastructure as a key factor in strategic planning can contribute to creating safer cities through several mechanisms, including the formation of safe public spaces, improving social cohesion and unity, as well as increasing resilience to natural disasters such as soil erosion and flooding. Green infrastructure in a city also contributes to promoting sustainability, efficient resource use, and is an important multifunctional element of the urban landscape, with significant importance in climate change adaptation. The emphasis of this paper is on examining the connections between ecological factors in urban areas on one hand and security on the other, as well as researching the strategy of 'green' planning using the example of Belgrade. The concept of 'green' planning is an increasingly used approach in development planning that plays a multifaceted role in creating safer cities that strive for sustainability. The aim of this paper is to identify the advantages and disadvantages of existing policies and practices in planning green infrastructure, which involves reviewing and analyzing all relevant strategic documents and plans related to Belgrade. Additionally, the goal of the paper is to propose specific measures to improve the strategy that would later contribute to improving the quality of life and security in urban areas. 'Green' planning requires collaboration of experts from different fields, i.e., an interdisciplinary approach to achieve a unified, holistic strategy. Through studying examples of good practice and analyzing relevant case studies from Belgrade, using geographic information system tools for spatial data and spatial relationship analysis, guidelines have been identified for more efficient management of green infrastructure systems, integration of ecological and security aspects into planning policies, as well as guidelines for using green infrastructure as an effective way to create healthier and safer cities.

Keywords_ green infrastructure, spatial planning, safety, strategy

URBANISTIČKI RAZVOJ NOVOG KOTEŽ NEIMARA U BEOGRADU OD VRTNOG GRADA DO NASELJA U JEKU GLOBALIZACIJE

Vladana Putnik Prica

Filozofski fakultet, Odeljenje za istoriju umetnosti, Univerzitet u Beogradu,
vladana.putnik@f.bg.ac.rs

Sažetak_ Posle uspeha izgradnje Kotež Neimara kao jednog od prvih planski građenih naselja u Beogradu s početka treće decenije dvadesetog veka, Građevinsko preduzeće „Neimar a.d.“ je rešilo da proširenjem atara grada podigne još jedno naselje. Područje između današnjeg Bulevara kralja Aleksandra, Gospodara Vučića, Vojislava Ilića i Stanislava Sremčevića je prvobitno služilo „Neimaru“ za ciglanu i prateće industrijske objekte. Godine 1934. doneta je odluka da se to zemljište isparceliše i izrađen je urbanistički plan koji se delimično oslanjao na prethodna iskustva sličnih naselja, poput Profesorske i Činovničke kolonije u Beogradu. Predviđene su široke ulice sa dvoredima i prostrani skverovi, dok je tip stanovanja koji bi preovladavao bio jednoporodični. Naselje je u novinama reklamirano kao „Novi Kotež Neimar“, međutim uspeh prehodnog naselja nije ponovljen. Završetak izgradnje Novog Kotež Neimara je omela nedoslednost u sprovođenju inicijalne zamisli, ali i početak Drugog svetskog rata. Tokom decenija naselje je postepeno izgubilo svoj originalni naziv, doživljavalo je transformacije i intervencije, ali je do danas zadržalo svoju originalnu urbanu matricu i čini se manje devastiranim od prvog Kotež Neimara. Iako su oba naselja predmet velikog interesovanja investitora, njihova transformacija se odvija na različite načine. Dok borba da se Kotež Neimar zaštiti kao prostorno kulturno-istorijska celina traje, Novi Kotež Neimar danas nije ni prepoznat kao zasebno naselje, niti su njegove urbanističke i arhitektonske vrednosti bile predmet opsežnije valorizacije. Ovaj rad zato ima za cilj da istraži istorijat izgradnje Novog Kotež Neimara, razloge njegove nedovršenosti, da ukaže njegov značaj, kao i da se osvrne na njegovo aktuelno stanje u eri dominantnog uticaja globalizacije u urbanističkoj i arhitektonskoj praksi.

Ključne reči_ Novi Kotež Neimar, Beograd, vrti grad

THE URBAN DEVELOPMENT OF NEW KOTEŽ NEIMAR IN BELGRADE FROM THE GARDEN CITY TO A SETTLEMENT IN THE AGE OF GLOBALISATION

Vladana Putnik Prica_

Faculty of Philosophy, Art History Department, University in Belgrade

Summary_ After the successful construction of Kotež Neimar as one of the first planned neighbourhoods in Belgrade from the beginning of the 1920s, the Construction Company “Neimar a.d.” decided to build another settlement on the new outskirts of the city. The area between today’s King Aleksandar Blvd, Gospodar Vučić, Vojislav Ilić and Stanislav Sremčević St. was originally serving the “Neimar” as a brickyard and other industrial facilities. In 1934 a decision was made to urbanise that area to be similar to the neighbourhoods such as the Professors’ and Clerks’ Colonies in Belgrade. Wide streets and squares with trees were projected, while the houses were mostly for a single family. The settlement was presented in newspapers as the “New Kotež Neimar”, however, the success of the first one was never achieved. The completion of the New Kotež Neimar was obstructed by inconsistencies and the beginning of the Second World War. Throughout the decades the neighbourhood gradually lost its original name, it faced numerous transformations and interventions, but it kept its original urban scheme and it seems less devastated than the first Kotež Neimar. Although both settlements are of great interest to the investors, their transformation is different. While the struggle to protect Kotež Neimar as a historic landmark is ongoing, the New Kotež Neimar is not even recognized as a separate neighbourhood, neither are its urban and architectural values a subject of a more thorough valorisation. Therefore, this paper aims to explore the history of New Kotež Neimar’s development, and the reasons for its incompleteness, to point out its significance, as well as to address its current state in the era of the dominant influence of globalisation in urban and architectural praxis.

Keywords_ New Kotež Neimar, Belgrade, Garden City

BEZBEDNOST I URBANI RAZVOJ SURČINA – IZAZOVI IZGRADNJE KOMPLEKSA „EXPO 2027“

Snežana B. Aleksić

Poslovni i pravni fakultet, Univerzitet MB u Beogradu, snezanaaleksic3@gmail.com

Sažetak Buduća urbana zona koja je radi realizacije „Expo 2027“ projektovana u Donjem polju katastarske opštine Surčin, pozicionirana je na ranije poljoprivrednom zemljištu. Pema Generalnom urbanističkom projektu Beograda iz 2016. godine ova lokacija se nalazila u statusu šire sanitarne zone, koja se sa jedne strane oslanja na savremeno naselje Surčin, a sa druge strane na užu sanitarnu zonu – vodoizvorište Beograda, odnosno, tok reke Save. Do sada, oko buduće lokacije „Expo“ izgrađeni su savremeni putevi: Obilaznica oko Beograda, Brza saobraćajnica i autoput „Miloš Veliki“, a u planu je izgradnja još oko 10 km savremenih bulevara, kao i izgradnja metroa. Povećana frekvencija saobraćaja iziskuje pitanje u vezi sa kvalitetom vazduha na ovoj lokaciji, a ako se lokacija „Expo“ posmatra u kontekstu aerozagađenja, uočava se da se u neposrednoj blizini sa njene severne strane nalazi aerodrom „Nikola Tesla“, a nešto dalje, ka jugozapadu nalazi se termoelektrana „Nikola Tesla“. U geografskom pogledu, lokacija „Expo“ je neznatno udaljena od lesne terase Surčina i klizišta Umka i nešto udaljenijeg klizišta Barič, kao i dva otvorena vodotoka – kanala koja su pozicionirana u Donjem polju Surčina: Galovica i Petrac, koji u reku Savu odvođe otpadne atmosfere ali i industrijske i otpadne vode domaćinstava. Uz sve to, „Expo“ će biti izgrađen između dva „divlja“ naselja: Novi Surčin i nelegalnih objekata izgrađenih u forlandu reke Save. U ovom radu nastoji se doći do odgovora da li i u kojoj meri svi navedeni faktori utiču na bezbednost buduće urbane zone Beograda – „Expo“ naselja u Surčinu, odnosno, da li se sa urbanizacijom ovog dela Surčina javljaju povećani rizici od eventualnih hazarda i akcidenata. Rad se bavi empirijskim istraživanjem, korišćena je deskriptivna metoda, metoda analize i sinteze, i deduktivna metoda.

Ključne reči bezbednost, urbanizacija, Surčin, „Expo“, Beograd

SECURITY AND URBAN DEVELOPMENT OF SURČIN – CHALLENGES OF BUILDING THE "EXPO 2027" COMPLEX

Snežana B. Aleksić

Poslovni i pravni fakultet, Univerzitet MB u Beogradu

Summary_ The future urban zone, which was designed for the realization of "Expo 2027" in Donji polje of the cadastral municipality of Surčin, is positioned on former agricultural land. According to the General Urban Plan of Belgrade from 2016, this location was in the status of a wider sanitary zone, which on the one hand relies on the modern settlement of Surčin, and on the other hand on a narrower sanitary zone - the water source of Belgrade, that is, the course of the Sava River. So far, modern roads have been built around the future location of the Expo: Bypass around Belgrade, expressway and highway Miloš Veliki, and the plan is to build another 10 km of modern boulevards, as well as the construction of the subway. The increased frequency of traffic calls for a question regarding air quality at this location, and if the location "Expo" is viewed in the context of air pollution, it can be seen that the airport "Nikola Tesla" is located in the immediate vicinity on its northern side, and a little further, towards In the southwest is the "Nikola Tesla" thermal power plant. Geographically, the Expo location is slightly distant from the loess terrace of Surčina and the Umka landslide and the slightly more distant Barič landslide, as well as two open watercourses - canals located in the Lower Surčina field: Galovica and Petrac, which drain waste into the Sava River. atmospheric as well as industrial and household wastewater. In addition to all that, "Expo" will be built between two "wild" settlements: Novi Surčin and illegal buildings built in the foreland of the Sava River. In this paper, an attempt is made to find an answer to whether and to what extent all the mentioned factors affect the safety of the future urban zone of Belgrade - the "Expo" settlement in Surčin, that is, whether with the urbanization of this part of Surčin there are increased risks of possible hazards and accidents. . The work deals with empirical research, the descriptive method, the method of analysis and synthesis, and the deductive method were used.

Keywords_ security, urbanization, Surčin, Expo, Belgrade

SAVREMENA PERCEPCIJA VOJNIH TOPOSA U URBANOM JEZGRU BEOGRADA: STUDIJA SLUČAJA KASARNE VII PUKA

Dunja Andrić_

Filozofski fakultet, Univerzitet u Beogradu, dunjakarlo@gmail.com

Sanja Kiproski_

Filozofski fakultet, Univerzitet u Beogradu, sa.kiproski@gmail.com

Sažetak_ Poslednje decenije XIX veka obeležene su naglim rastom i jačanjem srpske vojske, nastalih kao logični epilog sticanja državne samostalnosti i korenitih političkih reformi. Iz potrebe za jačanjem vojne infrastrukture izgradnjom specifične tipologije objekata, vojska postaje naročito značajan naručilac u sferi arhitekture, angažujući na svojim projektima neke od najznačajnijih graditelja domaće arhitektonske scene. U cilju isticanja autoriteta institucije vojske, ideja o militarizaciji urbanog jezgra Beograda je materijalizovana na prostoru orijentisanom oko ulica Nemanjine, Kneza Miloša i Resavske. Upravo se kao važan segment ovog procesa ističe i izgradnja Kasarne VII puka (1901), izvedena prema planovima renomiranog arhitekta Ministarstva vojnog, Dragutina Đorđevića (1866–1933). Dosledno implementiranih modernih postulata, preuzetih iz naprednih evropskih država, ona je imala zapaženu ulogu u daljem razvoju arhitektonskih objekata srodne namene. Pored važnosti koju je posedovala u pomenutim procesima, Kasarna VII puka je svojim likovno-umetničkim karakteristikama zavrjedela zapaženo mesto u evoluciji srpskog arhitektonskog akademizma, što potcrtava i činjenica da je 1992. godine ustanovljena za spomenik kulture. Međutim, usled promenjenih socio-političkih okolnosti, Kasarna VII puka je danas suočena sa brojnim procesima i mehanizmima savremenog trenutka, koji teže da izmene prvobitnu vojnu ulogu i namenu, ali i naruše njenu urbanističku i gradotvornu dimenziju. Determinisanost i neminovnost pomenutih faktora uslovili su da primarni cilj ove studije predstavlja problematizovanje i ispitivanje perspektiva i modaliteta funkcionisanja predmetnog objekta u znatno promenjenim aspektima društvene stvarnosti. Planirani globalistički programi preinačavanja neposredne urbane matrice, njena demilitarizacija i prenamena, artikulisali su potrebu da se ponude potencijalna rešenja za održanje vojnih objekata na primeru Kasarne VII puka.

Ključne reči_ Kasarna VII puka, vojni objekti, akademizam, globalizacija

CONTEMPORARY PERCEPTION OF MILITARY SITES IN THE URBAN CORE OF BELGRADE: A CASE STUDY OF BARRACKS VII OF THE REGIMENT

Dunja Andrić_

Faculty of Philosophy, University of Belgrade

Sanja Kiproski_

Faculty of Philosophy, University of Belgrade

Summary_ The last decades of the 19th century were marked by a rapid growth and strengthening of the Serbian army, stemming as a logical culmination of gaining state independence and profound political reforms. With the need to enhance military infrastructure through the construction of specific typology of facilities, the army became a significant patron in the field of architecture, engaging some of the most prominent builders of the domestic architectural scene for its projects. Aimed at asserting the authority of the military institution, the idea of militarizing the urban core of Belgrade was materialized in the area around Nemanjina, Kneza Miloša, and Resavska streets. An important segment of this process was the construction of the Barracks of the 7th Regiment (1901), designed according to the plans of the renowned architect of the Ministry of War, Dragutin Đorđević (1866–1933). Following the modern principles of European states, it played a notable role in the further development of architectural structures of similar purpose. Besides its significance in these processes, the Barracks of the 7th Regiment earned a prominent place in the evolution of Serbian architectural academicism due to its artistic characteristics, which is also highlighted by the fact that it was declared a cultural monument in 1992. However, due to changed socio-political circumstances, Barracks VII of the regiment is currently confronted with numerous processes and mechanisms of the contemporary era, which seek to alter its original military role and purpose, as well as compromise its urbanistic dimension. The determinism and inevitability of these factors have necessitated that the primary objective of this study is to problematize and examine the perspectives and modalities of the functioning of the subject facility in significantly altered aspects of social reality. Planned globalist programs for transforming the immediate urban matrix, its demilitarization and repurposing, have articulated the need to offer potential resolutions for the preservation of military facilities, using Barracks VII of the regiment as a case study.

Keywords_ Barracks of the VII Regiment, military facilities, academicism, globalization

MEGADOGAĐAJI – AFTERLIFE: PROBLEMI EFEMERNE TRANZICIJE

Anja Ljujić_

Arhitektonski fakultet, Univerzitet u Beogradu, anja.efb@gmail.com

Emilija Jović_

Arhitektonski fakultet, Univerzitet u Beogradu, 2023_41004@edu.arh.bfg.ac.rs

Jović Stefanović_

Arhitektonski fakultet, Univerzitet u Beogradu, 2023_41007@edu.arh.bg.ac.rs

Milan Risić_

Arhitektonski fakultet, Univerzitet u Beogradu, milanr715@gmail.com

Eva Vaništa Lazarević_

Arhitektonski fakultet, Univerzitet u Beogradu, eva.vanistalazarevic@gmail.com

Jelena Marić_

Arhitektonski fakultet, Univerzitet u Beogradu, jelena.maric1989@yahoo.com

Sažetak_ Usled evolucije kulturnih događaja koja rezultuje pojavom megadogađaja u programskom, a urbanim potezom u prostornom smislu, javlja se potreba da se na određeni način odreaguje na posledice manifestacije. U odnosu stalno promenljivih relacija, razvoj urbanih teritorija generisan je različitim internim i eksternim uticajima koji indukuju intenzivne i masovne tranzicije. Megadogađaj, definiše fenomen kulturnih događaja velikih razmera, međunarodnog i privremenog karaktera, koji zbog svog iznimnog obima zahteva značajnu podršku infrastrukture i izgradnju prostornih struktura, najčešće u zoni periferije grada. Privremeno redefinisane pejzaža periferije, dovodi do rapidnog razvoja te teritorije, efemerne tranzicije i indukovane centralizacije, odnosno *ad hoc* transformaciju liminalne teritorije u izgrađenu mega strukturu koja odgovara kratkoročnim potrebama planiranog megadogađaja. U raskoraku između veštačkog urbanog i prirodnog perifernog – dolazi do kolizije dve strukture koje treba da uspostave suživot, a posledično i do potencijalnih pretnji po integritet periferije, koja, iako slabijeg urbaniteta, predstavlja sastavni element ekosistema grada. U tom kontekstu, postavlja se pitanje koje su posledice mega struktura nakon svoje upotrebe? Na koji način se artikulišu uticaji ovih transformacija na bezbednosni sistem teritorije u kontekstu održivosti, ekonomskog aspekta, ali i fizičke bezbednosti? Težište rada fokusirano je na sagledavanje rezilijentnosti periferije, kao i detektovanje opasnosti efernih tranzicija. Cilj istraživanja je da predloži istraživačku poziciju koja sagledava vezu između periferije i urbane pojavnosti efernih tranzicija. Istraživanje bi analizirao relevantne primere projekata generisanih u perifernim kontekstima gradova u svrhe megadogađaja, kroz sagledavanje različitih pristupa planiranju takvih projekata, u vidu privremenih paviljonskih struktura, ponovno upotrebljive infrastrukturne mreže ili tipoloških transformacija izgrađenih prostora. Rad promatra integraciju odabranih primera u zatečeni kontekst, doprinos dugoročnom razvoju istog, kao i aspekt bezbednosti struktura koje ulogu u životu prostora nastavljaju nakon svoje jednokratne namene.

Ključne reči_ urbani razvoj, efemerne teritorije, mega događaj, periferijalnost, rezilijentnost periferije

MEGAEVENTS – AFTERLIFE: THE ISSUE OF EPHEMERAL TRANSITION

Anja Ljujić_

Arhitektonski fakultet, Univerzitet u Beogradu

Emilija Jović_

Arhitektonski fakultet, Univerzitet u Beogradu

Jovana Stefanović_

Arhitektonski fakultet, Univerzitet u Beogradu

Milan Risić_

Arhitektonski fakultet, Univerzitet u Beogradu

Eva Vaništa Lazarević_

Arhitektonski fakultet, Univerzitet u Beogradu

Jelena Marić_

Arhitektonski fakultet, Univerzitet u Beogradu

Summary_ As a result of the evolution of cultural events resulting in the emergence of *megaevents* in the programming, and urban moves in spatial terms, there is a need to respond to the consequences of the manifestation in a certain way. In the context of constantly changing relations, the development of urban territories is generated by various internal and external influences that induce intensive and massive transitions. A *megaevent* defines the phenomenon of large-scale cultural events, of international and temporary nature, which due to its exceptional scope requires significant infrastructure support and the construction of spatial structures, usually in the periphery of the city. Temporarily redefining the landscape of the periphery leads to rapid development of that territory, ephemeral transition, and induced centralization, or *ad hoc* transformation of liminal territory into a built mega-structure that meets the short-term needs of the planned *megaevent*. In the gap between artificial urban and natural peripheral – there is a collision of two structures that are supposed to establish coexistence, and consequently, potential threats to the integrity of the periphery, which, although of weaker urbanity, represents an integral element of the city's ecosystem. In this context, the question arises: what are the consequences of mega-structures after their use? In what way are the impacts of these transformations articulated on the territory's security system in the context of sustainability, economic aspects, and physical safety? The focus of the work is on examining the resilience of the periphery, as well as detecting the dangers of ephemeral transitions. The aim of the research is to propose a research position that considers the connection between the periphery and the urban appearance of ephemeral transitions. The research would analyze relevant examples of projects generated in peripheral contexts of cities for the purposes of mega-events, through considering different approaches to planning such projects, in the form of temporary pavilion structures, reusable infrastructure networks, or typological transformations of built spaces. The paper observes the integration of selected examples into the existing context, contributing to its long-term development, as well as the safety aspects of structures that continue to play a role in the life of the space after their one-time use.

Keywords_ urban development, ephemeral territories, mega-event, peripherality, periphery resilience

DEO 2_

Digitalne tehnologije i urbana bezbednost

URBANE INOVACIJE I POLITIKE URBANE BEZBEDNOSTI

Svetlana Stanarević_

Fakultet bezbednosti, Univerzitet u Beogradu, stanarevic@fb.bg.ac.rs

Luka Petrović_

Fakultet političkih nauka, Univerzitet u Beogradu, luka.petrovic@fpm.bg.ac.rs

Sažetak_ Nove politike urbane bezbednosti, podrazumevaju i primenu urbanih inovacija, što čini glavno obeležje modernih gradova. Urbane inovacije se odnose na primenu novih tehnologija i pristupa kojima se unapređuje život u gradovima, uključujući pametne infrastrukture, zelene tehnologije i digitalizaciju javnih usluga. Ove inovacije mogu značajno poboljšati efikasnost saobraćaja, energetske održivost i kvalitet života građana. S druge strane, politike urbane bezbednosti fokusiraju se na zaštitu građana od različitih pretnji, kao što su: kriminal, terorizam, nebezbednost u saobraćaju ili prirodne katastrofe. Integracija tehnologija, poput nadzornih kamera, pametne rasvete i analitike velikih podataka može poboljšati prevenciju i reagovanje na bezbednosne incidente. Važno je da ove politike budu inkluzivne i transparentne, kako bi se osiguralo poverenje građana i njihova aktivna participacija. Takođe, sinergija između urbanih inovacija i bezbednosnih politika može dovesti do stvaranja sigurnijih i otpornijih gradova. Kroz saradnju lokalnih vlasti, privatnog sektora i drugih aktera lokalne zajednice, moguće je razviti održive strategije koje odgovaraju specifičnim potrebama svakog grada, ali koje i dalje uvažavaju državu sa značajnom ulogom u oblikovanju urbanih procesa. Na osnovu iscrpne analize sadržaja dostupne literature, ovaj rad pruža temelj za dalju diskusiju i akciju u oblasti upravljanja urbanom bezbednošću, ističući važnost kontinuirane inovacije i adaptacije, kako bi se osigurala sigurnija, bezbednija i održivija urbana budućnost. Konačno, analizirajući dobre prakse različitih gradova i perspektive za budući razvoj ovih politika, važno je naglasiti potrebu za daljim istraživanjem i prilagodljivošću u odnosu na promenljive urbane kontekste i potencijalne društvene i ekonomske koristi.

Ključne reči_ inovacije, urbana bezbednost, urbane politike, kvalitet života

URBAN INNOVATIONS AND URBAN SECURITY POLICIES

Svetlana Stanarević_

Fakulty of Security Studies, Univerzity of Belgrade

Luka Petrović_

Faculty of Political Sciences, Univerzity of Belgrade

Summary_ New urban security policies also include the application of urban innovations, which is the main feature of modern cities. Urban innovation refers to the application of new technologies and approaches that improve life in cities, including smart infrastructures, green technologies, and digitization of public services. These innovations can significantly improve traffic efficiency, energy sustainability, and quality of life for citizens. On the other hand, urban security policies focus on protecting citizens from various threats, such as crime, terrorism, insecurity in traffic or natural disasters. Integrating technologies such as surveillance cameras, smart lighting, and Big Data analytics can improve prevention and response to security incidents. These policies must be inclusive and transparent, to ensure citizens' trust and their active participation. Also, the synergy between urban innovation and security policies can lead to the creation of safer and more resilient cities. Through the cooperation of local authorities, the private sector, and other actors of the local community, it is possible to develop sustainable strategies that correspond to the specific needs of each city, but still respect the state with a significant role in shaping urban processes. Based on an exhaustive analysis of the content of the available literature, this paper provides a foundation for further discussion and action in the field of urban safety management, highlighting the importance of continuous innovation and adaptation, to ensure a safer, safer, and more sustainable urban future. Finally, analyzing the good practices of different cities and perspectives for the future development of these policies, it is important to emphasize the need for further research and adaptability concerning changing urban contexts and potential social and economic benefits.

Keywords_ innovations, urban security, urban policies, quality of life

DETEKCIJA NAPUŠTENIH OBJEKATA INTEGRACIJOM GIS-A I VEŠTAČKE INTELIGENCIJE U URBANOJ BEZBEDNOSTI

Aleksandar Peulić_

Geografski fakultet, Univerzitet u Beogradu; Prirodno-matematički fakultet, Univerzitet u Kragujevcu, aleksandar.peulic@gef.bg.ac.rs

Dejan Sandić_

Geografski fakultet, Univerzitet u Beogradu, dejan@gef.bg.ac.rs

Dušica Jovanović_

Geografski fakultet, Univerzitet u Beogradu, dusica.jovanovic@gef.bg.ac.rs

Sanja Stojković_

Geografski fakultet, Univerzitet u Beogradu, sanja.stojkovic@gef.bg.ac.rs

Sažetak_ Ovaj rad istražuje primenu naprednog računarskog vida, posebno YOLO8 algoritma, u domenu urbane bezbednosti uz upotrebu Nvidia Edge Device-a i GIS tehnologije. Fokus je na detekciji i identifikaciji napuštenih predmeta poput kofera, rančeva i torbi, često značajnih za procenu bezbednosnih rizika u urbanim sredinama, uključujući i škole. Kroz analizu podataka i implementaciju YOLO8 modela na Nvidia Edge Device-u, istražujemo efikasnost sistema u realnom vremenu u otkrivanju ovih predmeta na javnim mestima kao što su aerodromi, železničke stanice, trgovci i školski kompleksi. Takođe, integrišemo GIS tehnologiju radi geolociranja i analize detektovanih objekata u urbanoj sredini. Rad takođe analizira praktične implikacije ovakvog sistema za poboljšanje bezbednosti i efikasnog reagovanja na potencijalne pretnje u urbanim područjima. Kroz proučavanje ove teme, cilj je unapređenje strategija bezbednosti i prevencije u savremenim gradskim okruženjima.

Ključne reči_ bezbednost, GIS, napušteni predmeti, urbana sredina, YOLO8

ABANDONED OBJECTS DETECTION BY INTEGRATING GIS AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN URBAN SECURITY

Aleksandar Peulić_

Faculty of Geography, University of Belgrade; Faculty of Natural Sciences and Mathematics,
University of Kragujevac

Dejan Sandić_

Faculty of Geography, University of Belgrad

Dušica Jovanović_

Faculty of Geography, University of Belgrade

Sanja Stojković_

Faculty of Geography, University of Belgrade

Summary_ This paper investigates the application of advanced computer vision, specifically the YOLO8 algorithm, in the domain of urban security using Nvidia Edge Device and GIS technology. The focus is on the detection and identification of abandoned objects such as suitcases, backpacks and bags, often important for assessing security risks in urban environments, including schools. Through data analysis and implementation of the YOLO8 model on an Nvidia Edge Device, we investigate the real-time effectiveness of the system in detecting these objects in public places such as airports, train stations, squares, and school complexes. We also integrate GIS technology for geolocation and analysis of detected objects in the urban environment. The paper also analyzes the practical implications of such a system for improving security and effective response to potential threats in urban areas. Through the study of this topic, the goal is to improve safety and prevention strategies in modern urban environments.

Keywords_ security, GIS, abandoned objects, urban environment, YOLO8

PRIMENA GIS ANALIZE U ODREĐIVANJU POTENCIJALNIH ZONA ŠIRENJA TOPLOTNIH OSTRVA I NJHOVOG UTICAJA NA BEZBEDNOST STANOVNIŠTVA GRADA BEOGRADA

Branko Milošević_

dipl. Prostorni planer i Master GIS Analitičar, banemilosevic1998@gmail.com

Sažetak_ U susret klimatskim promenama, koje uveliko pokazuju svoje pravo lice i već sada utiču na način na koji gradovi i njihovi stanovnici funkcionišu i razvijaju se, Beograd nije izuzetak. U ovom radu će se nastojati da se kroz formiranje geoprostorne baze podataka postojećeg stanja naseljenenih delova Grada Beograda, izvrši GIS analiza na osnovu prethodno definisanih kriterijuma vezanih za fenomen toplotnih ostrva u urbanim sredinama. Cilj analize je određivanje delova Grada Beograda (zona), za koje će se moći, na osnovu predefinisanih karakteristika, izvesno predvideti nagle toplotne promene, te potencijalna opasnost od nastanka toplotnih ostrva u budućnosti. Formiranjem takvih zona i njihovim širenjem bi bezbednost (pre svega zdravlje građana) bila znatno ugrožena. GIS model koji će se primeniti pri analizi podataka je AHP (Analitički hijerarhijski proces) model. U teoriji donošenja odluka, AHP model je strukturirana tehnika za organizovanje i analizu složenih odluka, zasnovana na modelu višekriterijumske analize. Kako bi se odredile potencijalne lokacije u kojima bi bezbednost građana bila ugrožena stvaranjem toplotnih ostrva, prema AHP modelu biće kreirana baza kriterijuma, zasnovana na informacijama o trenutnom stanju, koji će biti međusobno vrednovani na osnovu težinskog koeficijenta dodeljenog svakom od kriterijuma u zavisnosti od značaja istog. Time će se, kroz pregled dobijenih rezultata, izneti zaključak o lokacijama koje će u narednom periodu predstavljati zone od izuzetne opasnosti i pružiti osvrt na potencijalne politike, planska rešenja i konkretne aktivnosti u prostoru. Sve u cilju kreiranja što bezbednije gradske sredine za život, kroz umanjenje efekta toplotnih ostrva i povećanja rezilijentnosti Grada Beograda na posledice klimatskih promena.

Ključne reči_ planiranje, toplotna ostrva, bezbednost, GIS, rezilijentnost

APPLICATION OF GIS ANALYSIS IN DETERMINING POTENTIAL HEAT ISLAND EXPANSION ZONES AND THEIR IMPACT ON THE SAFETY OF THE POPULATION OF THE CITY OF BELGRADE

Branko Milošević_

Bachelor of Spatial Planning and Master GIS Analyst

Summary_ While facing climate change, which is already showing its true form by affecting how cities and their inhabitants function and develop, Belgrade is no exception. This paper will attempt to conduct a GIS analysis based on previously defined criteria related to the phenomenon of heat islands in the urban environment by forming a geospatial database of the existing settlements of the City of Belgrade. The analysis aims to determine parts of the City of Belgrade (zones) for which certain heat changes can be predicted and the potential danger of heat island formation in the future is high. The expansion of such zones and their spreading would significantly jeopardize safety (primarily the health of citizens). The GIS model that will be applied throughout the analysis is the Analytical Hierarchy Process (AHP) model. In decision-making theory, the AHP model is a structured technique for organizing and analyzing complex decisions, based on a multi-criteria analysis model. To determine potential locations where the safety of citizens would be jeopardized by the formation of heat islands, a criteria base will be created according to the AHP model, based on information about the current state, which will be evaluated based on the weight coefficient assigned to each criterion depending on its significance. Thus, through the obtained results, conclusions can be drawn about locations that will represent zones of extreme danger in the future. Furthermore, these results will provide an overview of potential policies, planning solutions, and concrete spatial activities that can be undertaken to reduce the effect of heat islands and make the City of Belgrade significantly more resilient to the effects of climate change.

Keywords_ planning, heat islands, safety, GIS, resilience

OPTIMIZACIJA URBANE BEZBEDNOSTI U SAOBRAĆAJU NA PRIMERU GRADA BEOGRADA

Ivan Košanin_

Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije, ivan.kosanin@mup.gov.rs

Slaviša Đukanović_

Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije, slavisa.djukanovic@mup.gov.rs

Duško Sivčević_

Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije, dusko.sivcevic@mup.gov.rs

Milan Gnjatović_

Departman informatike i računarstva, Kriminalističko – policijski univerzitet,
milan.gnjatovic@kpu.edu.rs

Sažetak_ Saobraćajne nezgode, sa bezbednosnog aspekta, predstavljaju jedan od glavnih problema u urbanim sredinama u celom svetu. U ovom radu prikazana je analiza saobraćajnih nezgoda u gradu Beogradu, koja je urađena pomoću komponenti GIS alata. U radu se polazi od pretpostavke da analizom saobraćajnih nezgoda, mogu se identifikovati kritične lokacije u urbanim sredinama koje su ključne za nadzor i praćenje, a u cilju povećanje bezbednosti saobraćaja i građana. Cilj rada je prikazati kritične lokacije za svaku opštinu posebno u Beogradu i na taj način identifikovati lokacije u urbanim sredinama, nad kojim treba vršiti nadzor i upravljanje. Analiza saobraćajnih nezgoda urađena je korišćenjem algoritmima za klasterovanje koji su implementirani u alatu ArcPro. Analiza je ocenjena na bazi podataka, koja sadrži javno dostupne podatke o saobraćajnim nezgodama Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srbije, koje su se dogodile u periodu od januara 2021. godine do decembra 2021. godine sa povređenim i poginulim licima na teritoriji grada Beograda po opštinama. U prvom delu rada, podaci su analizirani korišćenjem komponentama „Kernel Density“, Defined distance (DBSCAN) i Self-adjusting (HDBSCAN). U drugom delu rada urađena je uporedna analiza dobijenih rezultata i diskusija.

Ključne reči_ saobraćajne nezgode, otvoreni podaci, Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije

OPTIMIZATION OF URBAN TRAFFIC SAFETY ON THE EXAMPLE OF THE CITY OF BELGRADE

Ivan Košanin_

Ministry of the Interior of the Republic of Serbia

Slaviša Đukanović_

Ministry of the Interior of the Republic of Serbia

Duško Sivčević_

Ministry of the Interior of the Republic of Serbia

Milan Gnjatović_

Department of Information Technology, University of Criminal Investigation and Police Studies

Summary_ Traffic accidents, from the security aspects, are one of the main problems in urban areas in the world. In this paper, the analysis of traffic accidents in Belgrade is present, which was done using the components of the GIS tool. The work is based on the assumption that by analyzing traffic accidents, it is possible to identify critical locations in urban areas that are crucial for monitoring, with the aim of increasing the safety of traffic and citizens. The goal of this paper is to show critical locations for each municipality in Belgrade, and to identify locations in urban areas, which should be monitored and managed. Traffic accidents analysis was done using clustering algorithms implemented in the ArcPro tool. The analysis was evaluated on the database, which contains publicly available data on traffic accidents of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Serbia, which occurred in the period from January 2021. to December 2021 with injured and dead persons in the territory of the city of Belgrade by municipality. In the first part of the paper, the data were analyzed using the components Kernel Density, Defined distance (DBSCAN) and Self-adjusting (HDBSCAN). In the second part of the paper, a comparative analysis of the obtained results and discussions was done.

Keywords_ traffic accident, open data, Ministry of the Interior of the Republic of Serbia

PROSTORNA FORENZIKA: GOVOR PROSTORNIH ČINJENICA, DIGITALNE ISTRAŽIVAČKE METODE, DOKAZIVANJE I EKSPERTSKA ARGUMENTACIJA

Dragana Ćirić_

naučni saradnik, unit.d.ciric@gmail.com

Sažetak_ Predmet istraživanja studije je forenzička istraživačka metoda u polju integrativnog dejstva prostornih, arhitektonskih i urbanističkih dizajn studija i studija bezbednosti u širem sklopu društvenih studija. Inicijalno zasnovana kao umetnost argumentacije, forenzika u navedenom kontekstu poseduje specifičnost govora dokaza inherentnih prostornim entitetima i praksama unutar čitavog spektra razmere od šireg geopolitičkog i astropolitičkog plana i prostornog domena do detalja dizajn objekata i njihove materije. Time u konceptima prostorne, urbane i arhitektonske forenzike pronalazimo argumentaciju prostornih, arhitektonskih i urbanističkih artefakata i entiteta unutar procedura dokazivanja za pravne i bezbednosne profesionalne okvire. Unutar tripartitne konfiguracije predložene kao osnov postulirane *forenzičke metodologije* (Weizman, 2017), koju grade 1) istraživanja materija, predmet, ili objekt, 2) interpretator ili prevodilac govora materijalnih dokaza—analitičar/ekspert i 3) prevod govora dokaza – forma, sadržaj i način na koji se dokazi predstavljaju javnosti, uključujući i kontekst u kom se činjenice iznose, prepoznajemo 1) specifičnu ulogu prostora i prostornih artefakata kao materijalnih dokaza po sebi, ili predmeta koji inherentno sadrže dokaze, odnosno njihovu inskripciju i govor, 2) profesije i lica koji prostor i artefakte mogu čitati, oslanjajući se na sposobnosti da ciljane promene i činjenice uoče i adekvatno komunikacijski uobliče, i 3) formu argumentacije koja će od strane interpretanata, analitičara biti formulisana i formatirana na način da odgovara predviđenom kontekstu komunikacije. Istraživaće se stabilnost i osporavanje forenzičkog dokaza – struktura, relacija između elemenata i njihovog integriteta, odnosno njihova temeljna pouzdanost. Cilj je teorijski istražiti date tvrdnje, a u skladu sa čim će metodu podržati i studija istražnog dokaza, primenjiva na prakse veštačenja u kontekstu savremenih prostornih intervencija – prostornog (arhitektonskog i urbanog) dizajna i analize – podržanih digitalnim tehnologijama i instrumentima kao sredstvima akvizicije prostornih podataka, njihove analize, procesuiranja i dokazivanja u slučajevima spornih prostorno-bezbednostnih situacija.

Ključne reči_ forenzika, prostorna forenzika, arhitektonska forenzika, digitalne tehnologije, postupak dokazivanja, argumentacija prostornih dokaza

SPATIAL FORENSICS: SPEECH OF SPATIAL FACTS, DIGITAL INVESTIGATIVE METHODS, PROVING, AND EXPERT ARGUMENTATION

Dragana Ćirić_

Scientific Associate/Research Assistant Professor

Summary_ The research subject of the study is the forensic research method observed within the integrative field of spatial, architectural and urban design studies and security studies. Initially considered an art of argumentation in public deliverance of proof, forensics in the defined context possesses specificity of speech of the proofs inherent to spatial entities and practices regarding all spatial scales. Thus, in concepts of spatial, urban, and architectural forensics one finds argumentation of spatial entities within the proving procedures for legal and security frameworks. Inside the three-part configuration that Weizman (2017) postulates as a basis of *forensic architecture methodology*, containing the following: 1) the investigated matter or object, which is made to speak, 2) the interpreter or analyst that translates the language of objects to people, and 3) translation, or the form, content, and way the results are presented to the public or an assembly where claims are made and contested, one recognises 1) the role of space and spatial artefacts as material proofs themselves, as well as objects preserving proofs or their inscriptions, 2) the profession of spatial, architectural, and urban designers and analysts that are able to read and translate the speech of space and spatial artefacts, relying on expert skills to identify relevant facts, and 3) argumentation form – the expertise, professional assessment, or report that will be communicated, corresponding to the dissemination requirements and environment. The stability and disruptions of constitutive elements of the forensic proof triangle will be observed with the aim to theoretically investigate and apply the proposed method, supported by the proving procedure analysis and practice of issuance of an expert opinion. The paper will consider contemporary spatial (architectural and urban) designs and analyses that have contested security aspects, with the support of digital technologies and instruments as means of spatial data acquisition, analysis, processing, and proving.

Keywords_ forensics, spatial forensics, architectural forensics, digital technologies, proving procedure and investigation, argumentation of spatial proofs

PAMETAN GRAD, BEZBEDNIJA BUDUĆNOST, ILI KORAK VIŠE KA DISTOPIJI?

Milica Gudurić

master menadžer bezbednosti, milica.guduric89@gmail.com

Sažetak Danas se sve češće putem medija susrećemo sa pojmovima nova urbana agenda i „pametni grad“, koji su u prvi plan istaknuti kao glavna rešenja za probleme nastale usled stalnog povećanja broja stanovnika u gradovima, kao posledice procesa globalizacije. Posebno se naglašava smanjenje stope kriminaliteta, rešavanje problema sa saobraćajem, vodosnabdevanjem, snabdevanjem električnom energijom, kao i zagađenjem vazduha, naročito izazvanog različitim tipovima industrijske proizvodnje. Sam pojam „pametni grad“ koristi se da bi opisao upotrebu savremenih informacionih tehnologija kako bi se unapredila gradska infrastruktura i pružanje usluga pre svega stanovnicima samog grada. Pri promociji ovakvog koncepta organizacije života ljudi u gradskoj sredini veoma retko se govori o bezbednosnim rizicima koje on sa sobom potencijalno donosi. Koncept „pametnih gradova“ nesumnjivo sa sobom donosi niz bezbednosnih problema. Potencijalni sajber napadi na kritičnu infrastrukturu mogu dovesti do katastrofalnih posledica, poput obustave vodosnabdevanja, ili snabdevanja električnom energijom. Međutim, ovaj rad posebno ističe kršenje prava na privatnost ljudi i ograničavanje različitih sloboda, a sve pod plaštom unapređenja kvaliteta života. Današnji „pametni gradovi“ predstavljaju laboratorije, čiji su žitelji potpuno svesno i nekritički prihvatili ideju digitalnog umrežavanja svega i svih, te da se njihova iskustva pretvaraju u podatke o ponašanju, ostajući uskraćeni za saznanje o tome ko te podatke kontroliše, na koji način, za šta ih koristi, ili ih može iskoristiti.

Ključne reči nova urbana agenda, „pametni grad“, bezbednosni rizici, ugrožavanje prava na privatnost

SMART CITY, SAFE FUTURE, OR A STEP CLOSER TO DYSTOPIA

Milica Gudurić_

security manager, master

Summary_ Today, through the media, we encounter the terms new urban agenda and "smart city" more and more often, which are highlighted as the main solutions to the problems caused by the constant increase in the number of inhabitants in cities, as a result of the globalization process. Special emphasis is placed on reducing the crime rate, solving problems with traffic, water supply, electricity supply, as well as air pollution, especially caused by different types of industrial production. The term "smart city" is used to describe the use of modern information technologies in order to improve the city's infrastructure and provide services primarily to the residents of the city itself. When promoting this concept of organizing people's lives in the urban environment, the security risks that it potentially brings with it are rarely discussed. The concept of "smart cities" undoubtedly brings with it a number of security problems. Potential cyber attacks on critical infrastructure can lead to catastrophic consequences, such as the interruption of water supply or electricity supply. However, this paper particularly highlights the violation of people's right to privacy and the restriction of various freedoms, all under the guise of improving the quality of life. Today's "smart cities" represent laboratories, whose inhabitants have fully consciously and uncritically accepted the idea of digital networking of everything and everyone, and that their experiences are transformed into behavioral data, remaining deprived of knowledge about who controls this data, in what way, for what uses them, or can use them.

Keywords_ new urban agenda, "smart city", security risks, violation of privacy rights

MOGUĆNOST IMPLEMENTIRANJA KONCEPTA „PAMETNIH GRADOVA“ U FUNKCIJI URBANOG RAZVOJA SRBIJE

Nemanja Josifov_

Geografski fakultet, Univerzitet u Beogradu, nemanja.josifov@gef.bg.ac.rs

Marko Sedlak_

Geografski fakultet, Univerzitet u Beogradu, markosedlak008@gmail.com

Sažetak_ Razvoj tehnologije, informacionih sistema i umrežavanja na globalnom nivou se najintenzivnije odvija u velikim urbanim celinama. Na bazi tog rapidnog razvoja i svakodnevnog uvođenja inovacija na polju tehnologije u cilju poboljšanja usluga i efikasnijeg funkcionisanja glavnih delatnosti u gradovima, razvijen je koncept „pametnog grada“. Prednosti ovog modela upravljanja gradom su mnogobrojne: modernizacija državnih usluga, poboljšavanje upravljanja imovinom i resursima, povećavanje bezbednosti u životu građana, brža dostupnost usluga, adekvatnije upravljanje i funkcionisanje javnih službi. U ovom radu, vrši se najpre analiza samog koncepta i prednosti njegove implementacije u gradovima. Imajući u vidu da na širenje inovacija utiču brojni faktori (stepen ekonomskog razvoja, strukture stanovništva, mentalitet stanovništva u kontekstu spremnosti za prihvatanje i uvođenje novina u svakodnevnom životu), neophodno je najpre strateški razmotriti u kojim oblastima bi se ovaj model mogao primeniti. Cilj ovog rada jeste multidisciplinarno i multidimenzionalno sagledavanje mogućnosti uvođenja ovog koncepta u urbanim regijama Srbije. Ono se vrši sa stanovišta sagledavanja benefita po stanovništvo, urbani razvoj i urbanu bezbednost u celini. Neophodno je ukazati i na prepreke i na potencijalne opasnosti koje bi se nesumnjivo javile naglom i ishitrenom implementacijom ovog koncepta na studijama različitih urbanih zona u Srbiji. Da li je stanovništvo Srbije spremno na ovakav iskorak? Da li postoji strategija da se ovaj model postupno uvede u sistem funkcionisanja gradova u Srbiji? Da li će njegova primena izazvati otpor kod određenih kategorija stanovništva? Na kojem je nivou digitalna pismenost stanovništva Srbije? Primenom metode SWOT analize izvršiće se sistematizacija najznačajnijih prednosti, nedostataka, mogućnosti i opasnosti primene koncepta „pametnih gradova“ na studiji slučaja Srbije. Predočiće se primeri ovog koncepta na studijama gradova širom sveta koji funkcionišu po ovom principu i napraviti komparativna analiza mogućnosti njegove primene u našoj državi. Poseban akcenat je na značaju ovog koncepta za povećanje bezbednosti u gradovima.

Ključne reči_ digitalna era, umrežavanje, dostupnost, „pametna grad“

THE POSSIBILITY OF IMPLEMENTING THE "SMART CITIES" CONCEPT IN THE URBAN DEVELOPMENT FUNCTION OF SERBIA

Nemanja Josifov_

Faculty of Geography, University of Belgrade

Marko Sedlak_

Faculty of Geography, University of Belgrade

Summary_ The development of technology, information systems, and networking on a global level takes place most intensively in large urban areas. Based on that rapid development and the daily introduction of innovations in the field of technology to improve services and more efficient functioning of the main activities in cities, the concept of a "smart city" was developed. The advantages of this city management model are numerous: modernization of state services, improvement of property and resource management, increased safety in the lives of citizens, faster availability of services, and adequate management and functioning of public services. In this paper, first of all, the concept itself and the advantages of its implementation in cities are analyzed. Bearing in mind that the spread of innovations is influenced by numerous factors (level of economic development, population structure, the mentality of the population in the context of readiness to accept and introduce novelties in everyday life), it is first necessary to strategically consider in which areas this model could be applied. The goal of this paper is a multidisciplinary and multidimensional assessment of the possibility of introducing this concept in the urban regions of Serbia. It is done from the point of view of the benefits for the population, urban development, and urban security as a whole. It is necessary to point out the obstacles and potential dangers that would undoubtedly arise from the sudden and hasty implementation of this concept in the studies of different urban zones in Serbia. Is the population of Serbia ready for such a step forward? Is there a strategy to gradually introduce this model into the functioning system of cities in Serbia? Will its application cause resistance among certain categories of the population? At what level is the digital literacy of the population of Serbia? By applying the SWOT analysis method, the most significant strenghts, weaknesses, opportunities, and threats of applying the concept of "smart cities" in the case study of Serbia will be systematized. Examples of this concept will be presented in studies of cities worldwide that function according to this principle, and a comparative analysis of the possibility of its application in our country will be made. Special emphasis is placed on the importance of this concept for increasing security in cities.

Keywords_ digital era, networking, accessibility, "smart city"

BEZBEDNOSNI IZAZOVI PAMETNIH GRADOVA – KIBERNETIČKA SIGURNOST I PRIVATNOST PODATAKA U STRATEŠKO-PRAVNIM OKVIRIMA IZ SOCIOLOŠKE PERSPEKTIVE

Ivona Leskur_

Filozofski fakultet, Univerzitet u Beogradu, ivonaleskur@gmail.com

Sažetak_ U svetlu sve veće integracije informaciono-komunikacionih tehnologija u infrastrukturu pametnih gradova, ovaj rad istražuje kako su pitanja kibernetičke sigurnosti i privatnosti podataka adresirana u strateškim dokumentima koji regulišu urbane tehnološke sisteme. Pametni gradovi igraju ključnu ulogu u oblikovanju savremenih urbanističkih praksi kroz svoju sposobnost da koriste tehnologiju za poboljšanje kvaliteta života stanovnika i efikasnosti gradskih usluga. Istraživanje će započeti sveobuhvatnim pregledom relevantne literature koja se bavi bezbednosnim pitanjima pametnih gradova, sa posebnim osvrtom na kritičku školu mišljenja unutar 3RC modela, koji razmatra razlike između tehnološko-orijentisanih („tvrdih“) i humano-orijentisanih („mekih“) pristupa. Metodologija se oslanja na sekundarnu analizu dostupnih strateških dokumenata gradova iz različitih globalnih konteksta, sa posebnim naglaskom na analizu regulativnog okvira budućeg razvoja pametnih gradova u Srbiji. Izbor Srbije kao studije slučaja posebno je relevantan jer naša zemlja predstavlja primer kako tranzicijska društva prilagođavaju svoje pravne i tehnološke okvire u kontekstu integracije u šire evropske i globalne trendove, što pruža uvid u jedinstvene izazove i rešenja u regulisanju kibernetičke sigurnosti i privatnosti. Kroz komparaciju izabranih strateško-legislativnih sistema kao studija slučaja želimo da identifikujemo ključne bezbednosne politike i mehanizme zaštite privatnosti građana. Istraživanje ima za cilj da otkrije kako su kibernetički rizici prepoznati i efikasno adresirani kroz postojeće strategije, te da utvrdi uticaj socioloških perspektiva i uviđanja na formiranje i implementaciju ovih politika. Rezultati studije pružiće dublji uvid u efikasnost trenutnih regulativa i predložiće preporuke za njihovo unapređenje, usklađene sa dinamičkim socijalnim i tehnološkim promenama u urbanim sredinama. Očekuje se da će analiza istaći ključne slabosti i potencijale za poboljšanje u oblasti kibernetičke sigurnosti i zaštite privatnosti, naglašavajući značaj adaptivnih sigurnosnih praksi u globalnom urbanom razvoju.

Ključne reči_ pametni grad, kibernetička bezbednost, privatnost podataka

SECURITY CHALLENGES OF SMART CITIES – CYBERSECURITY AND DATAPRIVACY IN STRATEGIC-LEGAL FRAMEWORKS FROM A SOCIOLOGICAL PERSPECTIVE

Ivona Leskur_

Faculty of Philosophy, University of Belgrade

Summary_ In light of the increasing integration of information and communication technologies into the infrastructure of smart cities, this paper explores how issues of cybersecurity and data privacy are addressed in strategic documents that regulate urban technological systems. Smart cities play a key role in shaping modern urban practices through their ability to use technology to improve the quality of life for residents and the efficiency of city services. The research will begin with a comprehensive review of relevant literature that deals with the security issues of smart cities, with particular emphasis on the critical school of thought within the 3RC model, which considers the differences between technology- oriented ('hard') and human-oriented ('soft') approaches. The methodology relies on a secondary analysis of available strategic documents of cities from various global contexts, with special emphasis on analyzing the regulatory framework for the future development of smart cities in Serbia. The choice of Serbia as a case study is particularly relevant because our country represents an example of how transitional societies adapt their legal and technological frameworks in the context of integration into broader European and global trends, providing insight into unique challenges and solutions in regulating cybersecurity and data privacy. Through the comparison of selected strategic-legislative systems as case studies, we aim to identify key security policies and mechanisms for protecting citizens' privacy. The research aims to discover how cyber risks are recognized and effectively addressed through existing strategies, and to determine the impact of sociological perspectives and insights on the formation and implementation of these policies. The results of the study will provide deeper insights into the effectiveness of current regulations and will suggest recommendations for their improvement, aligned with dynamic social and technological changes in urban environments. The analysis is expected to highlight key weaknesses and potentials for improvement in the field of cybersecurity and privacy protection, emphasizing the importance of adaptive security practices in global urban development.

Keywords_ smart cities, cybersecurity, data privacy

ENERGETSKI PAMETAN GRAD KAO REŠENJE URBANIH ENERGETSKIH PROBLEMA

Nevena Šekarić Stojanović_

naučna saradnica, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd,
nevena.sekaric@diplomacy.bg.ac.rs

Sažetak_ Urbani razvoj neraskidivo je povezan sa zadovoljenjem energetske potrebe urbane populacije. Tekuća energetska tranzicija, između ostalog, ima za cilj poboljšanje života građana na jedan održivi i klimatski prihvatljiv način, ali sa sobom nosi i određene probleme koji mogu uticati na svakodnevni život urbane populacije. Prelivanje energetske potrebe sa nacionalnog na lokalni nivo ne ostavlja gradove imunim na ove izazove te tako rešenja kojima se nastoje rešiti energetske probleme u urbanim sredinama sve više dobijaju na značaju. U radu se, tako, razmatra koncept energetski pametnog grada kao jednog od potencijalnih rešenja urbanih energetske probleme. Cilj rada je predstavljanje ključnih karakteristika koncepta te rasvetljavanje načina na koje energetski pametan grad može potencijalno doprineti rešavanju energetske probleme u urbanim sredinama. Dodatno, cilj je identifikovanje primera pozitivne prakse energetski pametnih gradova, ali i kritika upućenih ovom konceptu. Ključne istraživačke tehnike koje su poslužile za analizu koncepta energetski pametnog grada jesu pregled literature naučnih publikacija, zvaničnih izveštaja međunarodnih i nevladinih organizacija kojima se tematizuje ovaj koncept, kao i sekundarna analiza podataka. Autorka zaključuje kako koncept energetski pametnog grada ima potencijal da na jedinstven način integriše procese urbanizacije i energetske tranzicije u službi ostvarivanja adekvatnog kvaliteta života građana u urbanim sredinama, uz neophodnost međusektorskog razvoja politika sa komplementarnim ciljevima.

Ključne reči_ energetski pametan grad, urbanizacija, energetska tranzicija, održivost

SMART ENERGY CITY AS AN URBAN ENERGY PROBLEMS' SOLUTION

Nevena Šekarić Stojanović_

Research Fellow, Institute of International Politics and Economics, Belgrade

Summary_ Urban development is inseparably linked to meeting the energy needs of urban populations. The ongoing energy transition, among other things, aims to improve lives of citizens in a sustainable and climate-friendly manner, but it also brings along certain challenges that can affect everyday lives of urban populations. The spillover of energy challenges from the national to the local level does not leave cities immune to these challenges. Bearing this in mind, solutions aimed at addressing energy problems in urban areas are increasingly gaining importance. This paper thus considers the concept of the smart energy city as one of the potential solutions to urban energy problems. The aim of the paper is to present the key characteristics of the concept and highlight the ways in which smart energy city can potentially contribute to solving energy problems in urban environments. Additionally, the goal is to identify smart energy cities' examples of positive practice, as well as criticisms directed at this concept. The key research techniques used to analyse the concept of the smart energy city include literature review of scientific publications, official reports from international and non-governmental organizations addressing this concept, as well as secondary data analysis. The author concludes that the concept of the smart energy city has the potential to uniquely integrate processes of urbanization and energy transition with the goal of enhancing quality life for citizens in urban environments, with the necessity of intersectoral policy development with complementary goals.

Keywords_ smart energy city, urbanization, energy transition, sustainability

IMPORTANCE OF SAFE SMART AIRPORTS AS A DECISIVE SUBSYSTEM OF THE SMART CITIES

Mila Kotur_

TTTech Auto, Munich; Department of Computer Science and Automation, Faculty of Technical Sciences, University of Novi Sad

Vesela Radović_

Institute for Multidisciplinary Research, University of Belgrade

Summary_ Smart cities, the complex systems of sub-systems (SoS) become reality. Numerous research stated that smart city transportation systems are a key part of what makes a smart city smart. One of the recent research projects predicted that those transportation systems could be saving cities as much as \$277 billion as soon as 2025. The use of Information and Communication Technology (ICT) and urban innovation are the main mechanisms for smart cities to ameliorate problems concomitant with inadequate transportation infrastructure. The paper aim is to explore the smart airport as a decisive subsystem in the smart city. Authors addressed the importance of urban security network needed to enable critical collaboration between interested parties for proactive approach to possible issues. Using a methodology adequate for social research, authors present study case from Australia related to the innovation of current air traffic. In brief, is explained the ongoing importance of building the Western Sydney Airport at Badgerys Creek. The Serbian Government plan to reshape the Surčin municipality by project: "Leap into the Future – Serbia EXPO 2027" is a great chance for creating the first smart airport city. Following the smart airport city planning best practices is possible to strengthen existing public private partnership and improve urban security. The results offer an adequate solution for the current obstacles in Serbia related to the strategic planning and inadequate communication in the process of the realization city smart concept. This paper is a base for further discussion how Serbia can achieve socioeconomic uplift through increased aviation capacity and complementary nonaviation activities in Belgrade, and at the same time respond adequately to the urban security needs before and during the Belgrade EXPO 2027.

Keywords_ smart airport, digitalization, aerotropolis, urban security, innovation

UPOTREBA NOVIH TEHNOLOGIJA U URBANOM RATOVANJU

Vanja Rokvić_

Fakultet bezbednosti, Univerzitet u Beogradu, vanjarokvic@fb.bg.ac.rs

Sažetak_ Razvoj i upotreba novih tehnologija, naročito onih baziranih na veštačkoj inteligenciji (VI), smatraju se jednom od značajnijih karakteristika savremenih oružanih sukoba. Stidljiva upotreba nenaoružanih dronova početkom devedesetih godina 20. veka, danas doživljava pravu ekspanziju u vidu dronova, koji zahvaljujući alatima VI pružaju podatke i snimke u realnom vremenu, kao i u vidu naoružanih „rojeva dronova“ i „dronova samoubica“. Razvoj dronova uveliko prati i razvoj autonomnih smrtonosnih sistema („robota ubica“), kao i alata VI za prepoznavanje lica i objekata koji su svoju primenu našli u ratovima u Ukrajini (Clearview AI, Skykit Palantir) i Gazi (The Gospel, Lavender). Značajnu ulogu u navedenim sukobima, naročito u Ukrajini, imaju i sateliti, kako vojni tako i privatni, poput SpaceX Starlinka i *Maksara*, kao i alati VI za dešifrovanje i analizu podataka (softver Primer). Nezaobilazan segment ovih sukoba je i informaciono ratovanje, u kojem se kao osnovno 'oružje' koriste dezinformacije, lažne vesti i mnogobrojni alati VI za dipfejk, kreiranje lažnih slika i lažnih naloga na društvenim mrežama. Stoga nije ni čudno što pojedini autori smatraju da se Ukrajina pretvorila u „borbenu laboratoriju za veštačku inteligenciju i ratove budućnosti“, dok se i za Gazu može reći da predstavlja poligon za testiranje alata VI u vojne svrhe. Imajući u vidu da se sukobi u Ukrajini i Gazi vode u urbanim područjima, u ovom preglednom radu biće prikazana upotreba navedenih tehnologija i njihov uticaj, kako na civilno stanovništvo i infrastrukturu, tako i na transformaciju samog rata i vođenje vojnih operacija u urbanim sredinama.

Ključne reči_ nove tehnologije, urbano ratovanje, veštačka inteligencija

THE USE OF NEW TECHNOLOGIES IN URBAN WARFARE

Vanja Rokvić_

Faculty of Security Studies, University of Belgrade, vanjarokvic@fb.bg.ac.rs

Summary_ The development and utilization of new technologies, particularly those based on artificial intelligence (AI), are considered one of the significant features of modern armed conflicts. The modest use of no armed drones in the early 1990s has now evolved into a true expansion in the form of drones equipped with AI tools that provide real-time data and imagery, as well as armed "swarm drones" and "suicide drones". The development of drones is closely accompanied by the advancement of autonomous lethal systems ("killer robots"), as well as AI tools for facial recognition which have found application in conflicts in Ukraine (Clearview AI, Skykit Palantir) and Gaza (The Gospel, Lavender). Satellites, both military and private, such as SpaceX Starlink and Maxar, also play a significant role in these conflicts, along with AI tools for data decryption and analysis (software Primer). Information warfare is an indispensable segment of modern conflicts, where disinformation, fake news, and numerous AI tools for deepfakes and the creation of false images and accounts on social media are utilized as primary weapons. Therefore, it is not surprising that some authors consider Ukraine to have transformed into an "AI war lab and AI wars of the future", while Gaza can be described as a testing ground for AI tools for military purposes. Considering that the conflicts in Ukraine and Gaza take place in urban environments, this review article will illustrate the use of these technologies and their impact on both civilian populations and infrastructure, and their influence on the transformation of warfare and urban military operations.

Keywords_ new technologies, urban warfare, artificial intelligence

SAJBER TERORIZAM KAO PRETNJA BEZBEDNOSTI U URBANOM PROSTORU

Ana Radovanović_

Fakultet bezbednosti, Univerzitet u Beogradu, aradovanovic099@gmail.com

Sažetak_ Brz razvoj informaciono-komunikacionih tehnologija (IKT) poslednjih decenija proizveo je pored pozitivnih promena, u vidu brže i lakše komunikacije i ukupnog napretka društva, i širok spektar negativnih pojava i razvoj novih oblika bezbednosnih pretnji i rizika. Među brojnim pretnjama u sajber prostoru izdvaja se sajber terorizam. Pandemija Kovida 19 dovela je do ubrzanog tehnološkog razvoja u oblasti IKT, gde je značajan deo komunikacije izmešten iz realne u virtuelnu stvarnost. Sajber prostor je pothranjen velikom količinom informacija, različitih kategorija i stepena tajnosti. Imajući u vidu da ovaj prostor ima veliki broj pojava u formi i same karakteristike prostora, u vidu odsustva geografskih ograničenja i mogućnosti delovanja s velike distance, pružanje anonimnosti počiniocu i teške sagledivosti posledica, veliki su izgledi za odvijanje sajber terorističkog napada u bliskoj budućnosti. U literaturi ne postoji opšte prihvaćena definicija sajber terorizma, ali možemo prihvatiti definicije, koje ga predstavljaju kao kriminalni akt u sajber prostoru, zloupotrebom računarskih mreža, čiji je cilj ugrožavanje vitalne nacionalne infrastrukture, prinuda i zastrašivanje Vlade i/ili njenih građana. Posledice sajber terorizma prema svojoj težini mogu se podeliti u tri kategorije, prvu predstavlja izmena ili krađa informacija i privremeni prekid rada institucija, drugu kategoriju predstavlja serija koordiniranih napada, koja utiče na donosioc odluka i treću predstavlja napad na kritičnu infrastrukturu, što prouzrokuje poremećaje u funkcionisanju kritične infrastrukture ili njeno oštećenje. U ovom radu dat je doprinos razumevanju sajber terorizma, sa posebnim osvrtom na analizu napada kritične infrastrukture, koja je uglavnom skoncentrisana u urbanim sredinama i mogućim posledicama za ključne uslužne sisteme vodosnabdevanja, transportne, komunikacione i sisteme snabdevanja hranom ili sisteme zdravstvene zaštite.

Ključne reči_ sajber prostor, sajber terorizam, kritična infrastruktura

CYBER TERRORISM AS A SECURITY THREAT IN URBAN SPACE

Ana Radovanović_

Faculty of Security Studies, University of Belgrade

Summary_ The rapid development of information and communication technologies (ICT) in recent decades has produced, in addition to positive changes, in the form of faster and easier communication and the overall progress of society, a wide range of negative phenomena and the development of new forms of security threats and risks. Among the numerous threats in cyber space, cyber terrorism stands out. The Covid-19 pandemic has led to accelerated technological development in the field of ICT, where a significant part of communication has been moved from real to virtual reality. Cyber space is nourished by a large amount of information, of various categories and degrees of secrecy. Bearing in mind that this space has a large number of manifestations and the very characteristics of the space, in the form of the absence of geographical restrictions and the possibility of acting from a great distance, providing anonymity to the perpetrator and difficult visibility of the consequences, there are great prospects for the development of a cyber terrorist attack in the near future. There is no generally accepted definition of cyber terrorism in the literature, but we can accept the definitions, which present it as a criminal act in cyberspace, by misusing computer networks, the aim of which is to endanger vital national infrastructure, coercion and intimidation of the Government and/or its citizens. The consequences of cyber terrorism according to their severity can be divided into three categories, the first is the alteration or theft of information and the temporary interruption of the work of institutions, the second category is a series of coordinated attacks, which affects decision-makers, and the third is an attack on critical infrastructure, which causes disruptions in functioning critical infrastructure or its damage. This paper contributes to the understanding of cyber terrorism, with special reference to the analysis of attacks on critical infrastructure, which is mainly concentrated in urban areas, and the possible consequences for key service systems of water supply, transport, communication and food supply systems or health care systems.

Keywords_ cyber space, cyber terrorism, critical infrastructure

KONCEPTUALNI OKVIR ZA MAPIRANJE URBANIH OBRAZACA U BANJSKIM NASELJIMA U SRBIJI: SPATTERN PROJEKAT

Stefan Janković_

Filozofski fakultet, Univerzitet u Beogradu, stefan.jankovic@f.bg.ac.rs

Mladen Pešić_

Arhitektonski fakultet, Univerzitet u Beogradu, mladen.pesic@arh.bg.ac.rs

Aleksandra Milovanović_

Arhitektonski fakultet, Univerzitet u Beogradu, alekmil@arh.bg.ac.rs

Nikola Cvetković_

Fakultet organizacionih nauka, Univerzitet u Beogradu, nikola.cvetkovic@fon.bg.ac.rs

Uroš Šošević_

Fakultet organizacionih nauka, Univerzitet u Beogradu, sosevic.uros@fon.bg.ac.rs

Sažetak_ Banjska naselja u Srbiji, poznata po svojim prirodnim lekovitim izvorima i bogatom kulturnom nasleđu, predstavljaju jedinstvene urbane strukture koje zahtevaju posebnu pažnju prilikom planiranja i razvoja. Ovaj rad predstavlja konceptualni okvir za mapiranje urbanih obrazaca u ovim specifičnim sredinama, koristeći savremene tehnologije i digitalne metode uvodeći kontekst naučnog projekta SPATTERN (*Future Heritage of Spa Settlements: Digital Platform for Advancing Knowledge and Innovation in Urban Morphology Approach for Environmentally Sensitive Development in Serbia*) koji se realizuje u periodu od 2023-2026. godine u okviru programa PRIZMA Fonda za nauku Republike Srbije. Cilj istraživanja je da se identifikuju ključni faktori koji utiču na urbanistički razvoj banjskih naselja (12 uzornih modela banja i 26 replikatora) kroz dekodiranje i mapiranje urbanih obrazaca kroz razumevanje geografskog položaja, istorijskog razvoja, socio-ekonomskih uslova i ekoloških faktora. Predloženi okvir integriše višeslojne podatke, uključujući planski i strateški okvir, arhivsku građu, prethodna istraživanja i zapise terenskog istraživanja kako bi se stvorila sveobuhvatna digitalna baza podataka. Ova baza će omogućiti detaljnu analizu trenutnih urbanih obrazaca i identifikaciju potencijalnih pravaca razvoja, odnosno anticipaciju razvoja. Projekat teži da osvetli operativni kapacitet digitalnog mapiranja za identifikaciju i vizualizaciju kompleksnih urbanih obrazaca, što olakšava donošenje informisanih odluka u procesu planiranja. Takođe, predloženi okvir može poslužiti kao alat za monitoring promena u urbanom prostoru, omogućavajući pravovremenu reakciju na eventualne negativne trendove, te zaštitu životne sredine i nasleđa. Predloženi konceptualni okvir može poslužiti i kao model za slične studije u drugim regionima, doprinoseći održivom urbanom razvoju i poboljšanju kvaliteta života u ovim specifičnim sredinama.

Ključne reči_ urbana morfologija, digitalni alati i metode, održivi urbani razvoj

Zahvalnica_ 'Ovo istraživanje podržano je od strane Fonda za nauku Republike Srbije, Broj ugovora: 7408, Future Heritage of Spa Settlements: Digital Platform for Advancing Knowledge and Innovation in Urban Morphology Approach for Environmentally-Sensitive Development in Serbia - SPATTERN.'

CONCEPTUAL FRAMEWORK FOR MAPPING OF URBAN PATTERNS IN SPA SETTLEMENTS IN SERBIA: SPATTERN PROJECT

Stefan Janković_

Filozofski fakultet, Univerzitet u Beogradu

Mladen Pešić_

Arhitektonski fakultet, Univerzitet u Beogradu

Aleksandra Milovanović_

Arhitektonski fakultet, Univerzitet u Beogradu

Nikola Cvetković_

Fakultet organizacionih nauka, Univerzitet u Beogradu

Uroš Šošević_

Fakultet organizacionih nauka, Univerzitet u Beogradu

Summary_ Spa settlements in Serbia, known for their natural healing springs and rich cultural heritage, represent unique urban structures that require special attention during planning process and urban development. This contribution presents a conceptual framework for mapping urban patterns in these specific environments, using modern technologies and digital methods and it introduces context of the scientific project SPATTERN (*Future Heritage of Spa Settlements: Digital Platform for Advancing Knowledge and Innovation in Urban Morphology Approach for Environmentally Sensitive Development in Serbia*) which is realized in the period from 2023-2026 within the PRISM program of the Science Fund of the Republic of Serbia. The overarching objective of the study is to identify the key factors that influence the urban development of spa settlements (12 role models and 26 replicators of spa settlements) through decoding and mapping of urban patterns, understanding of geographic location, historical development, socio-economic conditions, and environmental factors. The proposed framework integrates multi-layered data, including the planning and strategic framework, archival material, previous research, and field research records to create a comprehensive digital database. This database will enable a detailed analysis of current urban patterns and the identification of potential development directions, i.e. anticipation of development. The project aims to illuminate the operational capacity of digital mapping to identify and visualize complex urban patterns, facilitating informed decision-making in the planning process. Also, the proposed framework could serve as a tool for monitoring changes in urban space, enabling a timely reaction to possible negative trends, as well as the protection of the environment and heritage. The proposed conceptual framework could also serve as a model for similar studies in other regions, contributing to sustainable urban development and improving the quality of life in these specific environments.

Keywords_ urban morphology, digitalin tools and methods, sustainable urban development

Acknowledgement_ 'This research was supported by the Science Fund of the Republic of Serbia, Grant No. 7408, Future Heritage of Spa Settlements: Digital Platform for Advancing Knowledge and Innovation in Urban Morphology Approach for Environmentally-Sensitive Development in Serbia - SPATTERN.'

DEO 3

**Urbanizacija bezbednosti (sekuritizacija i/ili
militarizacija urbanih prostora)**

URBANA BEZBEDNOST – ČIJA BEZBEDNOST?

Dejan Petrović_

Fakultet bezbednosti, Univerzitet u Beogradu, dejan.petrovic@fb.bg.ac.rs

Ivan Dimitrijević_

Fakultet bezbednosti, Univerzitet u Beogradu, ivan.dimitrijevic@fb.bg.ac.rs

Sažetak_ Grad pruža mogućnost prostornog ovaploćenja teorijskih promišljanja koncepta bezbednosti i njegovog objekta. Iako pomenuta mogućnost nije rezervisana samo za urbane vidove organizacije društvenog života, važnost grada u savremenom kontekstu dozvoljava da se drugi lokaliteti u kojima se ljudski život odvija privremeno ostave po strani. S druge strane, pomeranje pojmova iz domena apstraktnog u ravan dostupnu čulima omogućava dodatnu rafinaciju misaonog instrumentarijuma. Da li je pojmu bezbednosti potrebna rafinacija? Svakako, te multidisciplinarna intelektualna delatnost koja se ustalila pod imenom studija bezbednosti isto čini u poslednjih trideset godina. Ovaj tekst nastoji da doprinese ovim kontinuiranim naporima kroz dodavanje novih elemenata proisteklih iz teorija Mišela Fukoa i Saskije Sasen u postojeće telo znanja. Fukoova misao u sebi sadrži subverzivnu notu lišavajući nauku prometejske patine kroz spajanje znanja i moći u jedinstven i nerazdvojiv pojam. Dodavanjem znanju/moći razmatranja o disciplini, kontroli, biomoći i biopolitici, kao i njihovih prostornih izraza u gradu, Fuko gradi uznemirujuću sliku o regimentaciji čovečnosti. S druge strane, Sasen vidi gradove kao čvorišta globalizacijskog procesa koji u pojedinim slučajevima po važnosti za globalno društvo nadilaze države u kojima se nalaze. Na ovaj način se premošćava država kao jedan od neizostavnih delova bilo kakvog razmatranja o bezbednosti, a Fukoov grad posmatran kao moć u prostoru se seli iz kraja XVII i početka XVIII veka u savremenost i globalizuje se. U radu će biti prostora samo za grubo ocrtavanje najvažnijih delova teorijskih sistema dvoje autora, ali ipak dovoljno da pokaže na koji način mogu da doprinesu formulaciji odgovora na pitanje koje stoji u naslovu.

Ključne reči_ urbana bezbednost, Mišel Fuko, Saskija Sasen, moć/znanje, globalni grad

URBAN SECURITY – WHOSE SECURITY?

Dejan Petrović_

Faculty of Security Studies, University of Belgrade

Ivan Dimitrijević_

Faculty of Security Studies, University of Belgrade

Summary_ City provides a possibility for spatial materialisation of theoretical thought concerning concept of security and its object of analysis. Although the mentioned possibility is not reserved exclusively for urban forms of social life organization, the importance of city in contemporary context allows other localities where human life takes place to be temporarily put aside. On the other hand, concept shift from abstract domain to a level available to senses enables additional refining of thought instrumentarium. Does the concept of security need more refining? Of course it does and that multidisciplinary intellectual activity established under the name of Security Studies does the same in the last thirty years. This paper aims to contribute to these continuous efforts through adding new elements into the existing body of knowledge which originated from theories of Michel Foucault and Saskia Sassen. Foucault's thought incorporates subversive element which deprives the science of Promethean patina through merging knowledge and power into a unique and indivisible concept. Through adding considerations about discipline, control, biopower, and biopolitics to that of knowledge/power, Foucault builds a disturbing image on humanity's regimentation. On the other hand, Sassen observes cities as globalization hubs which, in some cases, by its importance for global society, transcend the states that they are part of. In that manner the state as one of indispensable parts of any thought concerning security is being bridged and Foucault's city viewed as a spatial organization of power moves from late 17th to early 18th century to present-day and globalizes itself. There is only enough space in this paper for rough outline of the most important elements of the mentioned authors' theories, but still enough to show how these elements could contribute to the formulation of answers to the question from the title.

Keywords_ urban security, Michel Foucault, Saskia Sassen, power/knowledge, global city

VIGILANTI: SEKURITIZUJUĆI AKTERI ILI PROVAJDERI URBANE BEZBEDNOSTI

Milan Lipovac_

Fakultet bezbednosti, Univerzitet u Beogradu, milanlipovac@gmail.com

Sažetak_ Dinamika urbane bezbednosti određena je, između ostalog, i različitim akterima, koji u toj dinamici učestvuju. Vigilantizam predstavlja relativno noviji pojam kojim se objašnjava priroda delovanja posebne kategorije bezbednosnih aktera, najčešće u urbanoj sredini. Cilj ovog rada vezan je za rasvetljavanje pojave vigilantizma u urbanom kontekstu, a glavna pretpostavka je da vigilanti preuzimaju različite bezbednosne uloge u situaciji kada procenjuju da je bezbednost ugrožena, a da država/grad ne želi ili nema kapacitete da na adekvatan način odgovori na te bezbednosne pretnje. Uloge koje vigilanti preuzimaju, a za koje nemaju zakonska ovlašćenja, mogu se kretati u širokom spektru od sekuritizujućih aktera (kada samo skreću pažnju na određene bezbednosne probleme, nastojeći da ih konstruišu u bezbednosne pretnje), pa do samih provajdera urbane bezbednosti (kada direktno sprovode bezbednosne/specijalne mere). Istraživanje je bazirano na pregledu literature, a u radu su predstavljeni različiti slučajevi vigilantizma kojima su ilustrovani najčešći modaliteti njihovog delovanja. Na ovaj način stiže se uvid u kompleksan uticaj vigilanata na dinamiku urbane bezbednosti kroz konstruisanje bezbednosnih pretnji, legitimisanje sopstvenih postupaka (specijalnih mera) i konačno upravljanja urbanom bezbednošću.

Ključne reči_ urbana bezbednost, sekuritizacija, provajderi bezbednosti, vigilantizam

VIGILANTES: SECURITIZING ACTORS OR PROVIDERS OF URBAN SECURITY

Milan Lipovac_

Faculty of Security Studies, University of Belgrade

Summary_ The dynamics of urban security is determined, among other things, by the various actors who participate in that dynamic. Vigilantism is a relatively new concept that explains the nature of the actions of a special category of security actors, most often in the urban environment. The aim of this paper is related to the elucidation of the phenomenon of vigilantism in the urban context, and the main assumption is that vigilantes take on different security roles in a situation where they assess that security is threatened, and that the state/city does not want or does not have the capacity to adequately respond to those security threats. threats. The roles that vigilantes assume, for which they do not have legal authority, can range in a wide spectrum from securitizing actors (when they only draw attention to certain security problems, trying to construct them into security threats), to urban security providers themselves (when they directly implement security/special measures). The research is based on a review of the literature, and the paper presents various cases of vigilantism, illustrating the most common modalities of their action. In this way, one gains insight into the complex influence of vigilantes on the dynamics of urban security through constructing security threats, legitimizing their own actions (special measures) and finally managing urban security.

Keywords_ urban security, securitization, security providers, vigilantism

ISTRAŽIVANJE SUBJEKTIVNE PERCEPCIJE SIGURNOSTI U JAVNIM PROSTORIMA: UVIDI IZ EVROPSKOG DRUŠTVENOG ISTRAŽIVANJA

Aleksandra Marković_

Institut za sociološka istraživanja, Filozofski fakultet, Univerzitet u Beogradu,
aleksandra.markovic1@hotmail.com

Božidar Filipović_

Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Univerzitet u Beogradu,
filipovic.bozidar1@gmail.com

Sažetak_ Percepcija bezbednosti igra ključnu ulogu u oblikovanju interakcija pojedinaca sa njihovim okruženjem. Može imati značajne posledice za prisutnost i dugotrajnost kriminalnih aktivnosti unutar zajednica. Posebno, percipirana nesigurnost može izazvati kod pojedinaca strah da će postati žrtve kriminala. Tako može uticati na spremnost pojedinaca da prijavi zločine ili sumnjive aktivnosti nadležnim organima. Osim toga, može potkopati socijalnu koheziju unutar zajednica uništavajući poverenje i saradnju među rezidentima. Takođe, percipirani nedostatak sigurnosti može imati primetan uticaj na prostornu distribuciju kriminalnih aktivnosti. Područja u kojima je registrovan veći stepen percepcije nesigurnosti često su fokus kriminalnog ponašanja. Subjektivno iskustvo sigurnosti u javnim prostorima je složen fenomen na koji utiču različiti uzroci. Koristeći podatke iz Evropskog društvenog istraživanja (ESS Runda 10), rad ima za cilj da ispita potencijalne faktore koji doprinose osećaju sigurnosti među ispitanicima. Fokusrajući se na percepcije sigurnosti ispitanika operacionalizovane kroz pitanje "Koliko se sigurno osećate, ili biste se osećali, dok šetate sami po mraku u kraju u kojem živite?". Proučavajući determinante kao što su starost, pol, dnevna aktivnosti (posao ili studije), tip naselja (ruralno ili urban), društveni kapital i društveno poverenje, ovaj rad ima za cilj da osvetli složenosti percepcije sigurnosti. Osim toga, rad ističe negativne efekte percepcije sigurnosti u javnim prostorima, uključujući smanjeno poverenje u druge i smanjenu socijalnu koheziju. Ove negativne posledice ne utiču samo na lični život pojedinaca već imaju implikacije i na njihovo zdravlje i blagostanje. Razumevajući sve determinante subjektivne sigurnosti, donosioci odluka i urbanisti mogu razviti ciljne strategije za smanjenje straha i poboljšanje percepcije sigurnosti.

Ključne reči_ bezbednost, Evropsko društveno istraživanje, javni prostor, kriminalitet

EXPLORING SUBJECTIVE PERCEPTION OF SAFETY IN PUBLIC SPACES: INSIGHTS FROM THE EUROPEAN SOCIAL SURVEY

Aleksandra Marković_

Institute for Sociological Research, Faculty of Philosophy, University of Belgrade

Božidar Filipović_

Faculty of Special Education and Rehabilitation, University of Belgrade

Summary_ The perception of safety plays a crucial role in shaping individuals' interactions with their environment and can have significant implications for the prevalence and persistence of criminal activity within communities. Notably, perceived unsafety can lead individuals to fear becoming victims of crime, and can affect the willingness of individuals to report crimes or suspicious activities to authorities. Furthermore, it can undermine social cohesion within communities by eroding trust and cooperation among residents. Additionally, the perceived lack of safety can exert a discernible impact on the spatial distribution of criminal activities, with areas characterised by heightened perceptions of unsafety often serving as focal points for criminal behaviour. The subjective experience of safety in public spaces is a multifaceted phenomenon influenced by various determinants. Using data from the European Social Survey (ESS) Round 10, the paper aims to scrutinise the potential factors contributing to feelings of safety among respondents. We are focusing on respondents' perceptions of safety operationalized through the question "How safe do you – or would you - feel walking alone in your neighbourhood after dark?". By examining determinants such as age, gender, daily occupation (work or study), area type (rural or urban), social capital, and social trust, this paper aims to shed light on the complexities of safety perception. Furthermore, the paper highlights the adverse effects of perception of unsafety in public spaces, including decreased trust in others and diminished social cohesion. These negative consequences not only affect individuals' personal lives but also have implications for their health and well-being. By comprehensively understanding the determinants of subjective safety, policymakers and urban planners can develop targeted strategies to mitigate fear and enhance safety perceptions.

Keywords_ safety, European Social Survey, public spaces, criminality

GRADOVI KAD PADNE MRAK: BEZBEDNOST JAVNIH OTVORENIH PROSTORA U NOVOM SADU I KATMANDUU

Ilija Gubić_

Arhitektonski fakultet, Univerzitet u Beogradu, 2020_41012@edu.arh.bg.ac.rs

Robert Lakatoš_

Fakultet tehničkih nauka, Univerzitet u Novom Sadu, laki@uns.ac.rs

Sažetak_ Danas se urbanizacija razmatra kao složen, ali loše vođen i brz proces koji može da rezultira u povećanju siromaštva, ali i političkoj nestabilnosti i sukobima. U takvoj složenosti gradova i naselja, nacionalne i lokalne vlasti, ne uspevaju da kroz gradogradnju rešavaju pitanja jednakosti, socijalne pravde i demokratije, što za posledicu ima javne otvorene prostore koji više ne bivaju platforme za društveni i kulturni razvoj, već resursi za finansijske ili druge interese. Bezbedni javni otvoreni prostori u gradovima među prioritetima su nedavno usvojenih globalnih, regionalnih i nacionalnih razvojnih agendi, čiji su potpisnici i Srbija i Nepal. Gradska buka, ali i intenzitet svetlosti značajno utiču na percepciju bezbednosti javnih otvorenih prostora, posebno noću. Uprkos dostupnim tehničkim i drugim rešenjima ovog problema, ono se ne rešava sistematski, što doprinosi percepciji urbane nesigurnosti. U decembru 2023. godine sprovedeno je istraživanje intenziteta zvuka i svetlosti na javnim otvorenim prostorima u Novom Sadu, Srbiji i Katmanduu, Nepal, noću, koristeći i kalibrisane instrumente: TES-1358A Sound Level Meter (SLM) i PeachTech 5025 Compact Digital Lux meter, ali i dostupne aplikacije za mobilne telefone. Ovaj rad za konferenciju predstaviće skup preporuka za kreatore urbanih politika za poboljšanje bezbednosti otvorenih javnih prostora suočenih sa izazovima buke i intenziteta svetlosti.

Ključne reči_ javni otvoreni prostori, urbana bezbednost, buka, osvetljenost

CITIES AFTER DARK: SAFETY OF PUBLIC OPEN SPACES IN NOVI SAD AND KATHMANDU

Ilija Gubić_

Faculty of Architecture, University of Belgrade

Robert Lakatoš_

Faculty of Technical Sciences, University of Novi Sad

Summary_ Today, urbanization is being widely criticized as a poorly managed, rapid, and complex process that could be contributing to poverty, political instability and conflict. In such complexity of cities and towns, national and local leadership and private interests fail to focus on ideas of equality, social justice, and democracy, where public open spaces might no longer be platforms for social and cultural growth but resources for financial or other interests. Safe public open spaces in cities are among the priorities of recently adopted global development agendas, of which Serbia and Nepal are signatories. Noise in the city, as well as the light intensity are factors that might have an important impact on perceived safety of public open spaces, especially at night. Despite technical, architectural and natural solutions that could be employed to address the issue, it has not been properly acted upon, leading it to a perception of urban insecurity. In December 2023, the research on sound and light intensity was conducted in five public open spaces in Novi Sad, and five in Kathmandu at night, utilizing both, calibrated instruments: TES-1358A Sound Level Meter (SLM) and a PeachTech 5025 Compact Digital Lux meter, as well as available mobile phone applications. The conference paper presents a set of evidence-based recommendations for policymakers, urban planners, and architects to enhance the safety and usability of public open spaces in face of noise and light intensity challenges.

Keywords_ public open spaces, urban safety, noise pollution, light intensity

SUBJEKTIVNI OSEĆAJ BEZBEDNOSTI U OTVORENIM JAVNIM PROSTORIMA U NOĆNOM PERIODU MEĐU ŽENSKOM POPULACIJOM

Ivana Rakonjac_

Arhitektonski fakultet, Univerzitet u Beogradu, i.rakonjac@arh.bg.ac.rs

Ivan Rakonjac_

Fakultet bezbednosti, Univerzitet u Beogradu, ivan.rakonjac@fb.bg.ac.rs

Jelena Marić_

Arhitektonski fakultet, Univerzitet u Beogradu, jelena.maric@arh.bg.ac.rs

Sažetak_ Otvoreni javni prostori, kao neizostavni faktor socijalizacije, rekreacije i javnog života, predstavljaju važan aspekt urbanih konteksta sa stanovišta društvene održivosti. Savremeni životni obrasci promenili su način upotrebe otvorenih javnih prostora, pomerajući njihov fokus sa dnevnog na noćni režim. Postojeća istraživanja ukazuju na to da ženska populacija oseća viši nivo ugroženosti u okviru otvorenih javnih prostora prilikom noćne upotrebe. U zonama namenjenim pešacima, brzina kretanja omogućava sveobuhvatno čulno iskustvo prostornih karakteristika i artikulisaniju interpretaciju okoline. Cilj ovog rada je utvrđivanje nivoa subjektivnog osećaja bezbednosti kod ženske populacije sa namerom unapređenja upotrebe otvorenog javnog prostora u noćnom periodu. Metodologija se bazira na specifične analize rezultata anketa sa upitnikom sprovedenom među korisnicima Savskog priobalja na Novom Beogradu u Srbiji. Rezultati istraživanja su pokazali su da veštačko osvetljenje ostvaruje značajan uticaj na ukupnu upotrebu otvorenog javnog prostora tokom noći kroz prostornu distribuciju korisnika i njihov subjektivni osećaj sigurnosti i udobnosti, kao i na trajanje, učestalost i način korišćenja. Ovaj rad može doprineti unapređenju prakse planiranja i projektovanja uz ostvarivanje aktivnije i inkluzivnije upotrebe otvorenih javnih prostora, čime bi se povećala ukupna vitalnost prostora i njihova društvena održivost.

Ključne reči_ savremeni način života, vitalnost otvorenog javnog prostora, noćni period, rizik, percepcija korisnika

SUBJECTIVE FEELING OF SAFETY IN OPEN PUBLIC SPACES DURING NIGHTTIME AMONG THE FEMALE POPULATION

Ivana Rakonjac_

Faculty of Architecture, University of Belgrade

Ivan Rakonjac_

Faculty of Security Studies, University of Belgrade

Jelena Marić_

Faculty of Architecture, University of Belgrade

Summary_ Open public spaces, as an indispensable factor of socialization, recreation and public life, represent an important aspect of urban contexts from the point of view of social sustainability. Contemporary lifestyle has changed the open public spaces usage, shifting their focus from daytime to nighttime. Existing research indicates that the female population feels a higher level of vulnerability in open public spaces during nighttime use. In pedestrian zones, the speed of movement enables a comprehensive sensory experience of spatial features and a more articulated interpretation of the environment. The aim of this paper is to determine the level of subjective feeling of safety among the female population with the intention of improving open public space usage during the nighttime. The methodology is based on a specific analysis of the results of the survey conducted among users of the Sava Waterfront in New Belgrade, Serbia. The results of the research showed that artificial lighting has a significant impact on the overall open public space usage during the night through the spatial distribution of users and their subjective feeling of safety and comfort, as well as on the duration, frequency and manner of usage. This study has the potential to enhance planning and design practices related to outdoor lighting, facilitating a more active and inclusive utilization of open public spaces, consequently enhancing the overall livability of these spaces and their social sustainability.

Keywords_ contemporary lifestyle, open public space vitality, artificial lighting, risk, user's experience

EDUKATIVNO-PARTICIPATIVNI PRISTUP U PROCESU KREIRANJA USLOVA ZA URBANU SIGURNOST ŽENA

Nataša Danilović Hristić_

Institut za arhitekturu i urbanizam Srbije, natasadh@iaus.ac.rs

Jasna Petrić_

Institut za arhitekturu i urbanizam Srbije, jasna@iaus.ac.rs

Nataša Čolić Marković_

Institut za arhitekturu i urbanizam Srbije, natasac@iaus.ac.rs

Sažetak_ Rad prikazuje primenjeni pristup u sprovođenju projekta organizacije UN Women u Srbiji „Sigurnost devojčica i žena u javnom prostoru“. Pet tematskih radionica unapređenja javnih politika urbanog planiranja sproveo je ekspertski tim Instituta za arhitekturu i urbanizam Srbije – IAUS, u periodu od maja do septembra 2023. godine. Edukativne radionice, sa visokim stepenom participacije bile su namenjene urbanistima/kinjama i planerima/kama, stručnjacima/kinjama koji/e se bave prostornim, ekonomskim, socijalnim i ekološkim aspektima planiranja urbanih sredina, ali i drugim učesnicima/cama u čijoj je nadležnosti donošenje odluka, kao i briga o uređenju, održavanju i obezbeđivanju reda i mira u javnom urbanom prostoru. Radionice su osmišljene kao fleksibilne i prilagođene svim polaznicima, sa podsticanjem aktivnog učešća i slobodnog iznošenja iskustava, stavova i razmene mišljenja, a po potrebi i zamene uloga. Osnovni cilj je bio diseminacija informacija i osveščivanje učesnika/ca o temi urbane bezbednosti i rodno senzitivnog planiranja, prvo kroz sticanje teorijskih znanja, a zatim i kroz praktičnu primenu korišćenjem planerskih metoda i alata, kroz simulaciju timskog rada na konkretnim gradskim lokacijama. Analizirani su odnosi između javnih gradskih prostora i korisnika, lični osećaj bezbednosti sa stanovišta žena i devojčica, izostravano zapažanje nedostataka u prostoru koji mogu da prouzrokuju neprijatne i nebezbedne situacije i predlagan set preventivnih mera za poboljšanje stanja. Finalni rezultat je kreiranje dokumenta „Mapa puta za sprovođenje mera urbane bezbednosti u okviru urbanističkog planiranja“ nastao na osnovu diskusije i zapažanja. Ovaj materijal nudi konkretne preporuke za izmenu relevantnog zakonskog okvira na nacionalnom nivou i predlaže uvođenje teme urbane bezbednosti kao obavezne u procesu urbanističkog planiranja. Zaključno, rad daje pregled primenjenih metoda, stečena iskustva i preporuke za buduće edukativne radionice, analizira postignute rezultate i upućuje na dalje korake ka formalizaciji teme rodno senzitivnog prostora i sigurnosti žena u okviru domaće urbanističke prakse.

Ključne reči_ projekat, edukacija, participacija, žene, sigurnost

EDUCATIONAL AND PARTICIPATORY APPROACH IN THE PROCESS OF CREATING CONDITIONS FOR URBAN SAFETY OF WOMEN

Nataša Danilović Hristić

Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia

Jasna Petrić

Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia

Nataša Čolić Marković

Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia

Summary The paper presents the applied approach in the implementation of UN Women's project in Serbia "Safety of Girls and Women in Public Space". Five thematic workshops on improving public urban planning policies were conducted by the expert team of the Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia – IAUS, in the period from May to September 2023. Educational workshops, with a high level of participation, were intended for urban planners and designers, experts dealing with spatial, economic, social and environmental aspects of urban planning, but also other participants in whose jurisdiction is decision-making, as well as taking care of the arrangement, maintenance and ensuring of order and peace in public urban space. The workshops are designed as flexible and adapted to all participants, encouraging active participation and free presentation of experiences, attitudes and exchange of opinions, and if necessary, replacement of roles. The main goal was to disseminate information and raise awareness of participants on the topic of urban security and gender sensitive planning, first through the earning of theoretical knowledge, and then through practical application using planning methods and tools through simulation of teamwork at specific city locations. The relations between public urban spaces and users were analyzed, personal sense of security from the point of view of women and girls, sharpened observation of imperfections in space that can cause unpleasant and unsafe situations and adoption of a set of preventive measures to improve the situation. The final result is the creation of the document "Roadmap for Implementing Urban Safety Measures in Urban Planning" created on the basis of discussion and observations. This material offers concrete recommendations for changing the relevant legal framework at the national level and proposes the introduction of the topic of urban security as an obligation in the field of urban planning. In conclusions the paper provides an overview of applied methods, gained experience and recommendations for future educational workshops, analyzes the achieved results and points to concrete proposals for further formalization of the topic of gender sensitive space and women's safety within the framework of domestic urban planning practice.

Keywords project, education, participation, women, safety

ULOGA ODRŽAVANJA U OSEĆAJU BEZBEDNOSTI KORISNIKA JAVNIH TOALETA

Milan A. Radojević_

Arhitektonski fakultet, Univerzitet u Beogradu, milan@arh.bg.ac.rs

Sažetak_ Ovaj rad istražuje značajnu ulogu procesa održavanja sa aspekta bezbednosti i sigurnosti korisnika javnih toaleta. Analizira se efikasnost različitih mera održavanja, uključujući projektovanje prostora, osvetljenje, ventilaciju, čišćenje i bezbednosne mere s ciljem smanjenja rizika od neželjenih situacija prilikom korišćenja ove vrste objekata, kao i poboljšanje osećaja sigurnosti korisnika. Kroz pregled relevantne literature i analizu izabranog primera objekta javnog toaleta u Beogradu, autor rada identifikuje najbolje prakse i daje preporuke za optimizaciju procesa održavanja radi unapređenja bezbednosti, zaštite i udobnosti korisnika. Rad doprinosi razumevanju važnosti procesa održavanja za bezbednost i kvalitet javnih toaleta, nudeći smernice za projektovanje, materijalizaciju, opremanje, unapređenje postojećih objekata, kao i poboljšanje njihove efikasnosti i korisničkog iskustva.

Ključne reči_ održavanje objekata, fasiliti menadžment, bezbednost, javni toaleti

BUILDING MAINTENANCE IN PUBLIC TOILET CUSTOMERS' PERSONAL FEELING OF SAFETY

Milan A. Radojević_

Faculty of Architecture, University of Belgrade

Summary_ This paper explores the significant role of the maintenance process in customers' personal feeling of safety and security when using public toilets. The effectiveness of various maintenance measures are analyzed, including the following: space design, lighting, ventilation, cleaning and security measures with the aim of reducing the risk of unwanted and hazardous situations when using this type of public facility, as well as with the aim of improving the sense of customers' safety. Along with the review of the relevant literature and one selected example of a public toilet facility in Belgrade, the author of the paper identifies and analyzes the best practices and recommendations for optimizing the maintenance process in order to improve the customers' safety, protection and comfort. This paper contributes to the understanding of the importance of the building maintenance process for the safety and quality of public toilets, offering guidelines for designing, building and interior material selection, equipping, improving existing facilities, as well as improving their efficiency and customers' experience.

Keywords_ building maintenance, facility management, safety, public toilets

VREDNOVANJE STANJA LJUDSKE BEZBEDNOSTI NA OSNOVU DOSTUPNIH STATISTIČKIH PODATAKA NA TERITORIJI GRADA BEOGRADA

Ivica Lj. Đorđević_

Fakultet bezbednosti, Univerzitet u Beogradu, djivica@gmail.com

Ozren Džigurski_

Penzionisani profesor Fakulteta bezbednosti, Univerzitet u Beogradu, odzigurski@gmail.com

Sažetak_ U radu je prikazana metodologija za vrednovanje kompleksnih sistema koje karakteriše nepotpuni skup informacija o posmatranom sistemu. Metodologija je primenjena na vrednovanje stanja ljudske bezbednosti na osnovu dostupnih statističkih podataka na teritoriji Grada Beograda. Koncept ljudske bezbednosti kao analitički okvir omogućava kvantifikaciju stanja bezbednosti na konkretnom prostoru po izabranim parametrima koji se odnose na kvalitet života građana. Izabrani indikatori za analizu bazirani su na pristupu UNDP putem koga se mogu identifikovati problematične oblasti i preduzeti koraci u cilju otklanjanja nedostataka. Ovim putem moguće je smanjenje razlika koje postoje u odnosu na pretpostavke za realizaciju potencijala kojim građani raspolažu na bazi njihovih prirodnih predispozicija. S obzirom da u statističkim izveštajima za Grad Beograd ne postoji dovoljno podataka koji bi se odnosili na sve dimenzije ljudske bezbednosti, za analizu su izabrani indikatori sa velikim stepenom integracije koji obuhvataju oblasti ljudske bezbednosti. Podaci u vezi ovih indikatora su dobijeni iz statističkih izveštaja i službenih dokumenata koji se odnose na Grad Beograd. Proces vrednovanja stanja ljudske bezbednosti sastoji se iz nekoliko koraka. Nakon prikupljenih podataka vrši se normalizacija ovih podataka u svrhu njihovih međusobnih poređenja, s obzirom na različite karakteristike kojima se oni prikazuju. Nakon toga, vrši se određivanje integralnog indeksa ljudske bezbednosti po gradskim opštinama, što dalje omogućava rangiranje opština prema stanju ljudske bezbednosti, tj. prema kvalitetu života u njima. Na kraju se vrši određivanje K-hijerarhijskih klastera po opštinama Grada Beograda, koji prikazuju grupe opština sa sličnim karakteristikama u odnosu na ljudsku bezbednost, kao i rang ovih grupa. Za verifikaciju dobijenih rezultata vrši se njihovo poređenje sa podacima dobijenih putem AI iz tri različita izvora.

Ključne reči_ ljudska bezbednost, Grad Beograd, K-klasteri, AI

EVALUATION OF HUMAN SECURITY STATUS BASED ON AVAILABLE STATISTICAL DATA IN THE TERRITORY OF THE CITY OF BELGRADE

Ivica Lj. Đorđević_

Faculty of Security Studies, University of Belgrade

Ozren Džigurski_

Retired professor - Faculty of Security Studies, University of Belgrade

Summary_ The paper presents a methodology for evaluating complex systems characterized by an incomplete set of information about the observed system. The methodology is applied to evaluate the state of human security based on available statistical data in the territory of the City of Belgrade. The concept of human security as an analytical framework enables the quantification of security conditions in a specific area according to selected parameters related to the quality of life of citizens. Selected indicators for analysis are based on the UNDP approach, through which problematic areas can be identified, and steps can be taken to address deficiencies. This approach enables the reduction of disparities compared to assumptions for realizing the potential that citizens possess based on their natural predispositions. Since there is insufficient data in statistical reports for the City of Belgrade that relate to all dimensions of human security, indicators with a high degree of integration covering areas of human security are selected for analysis. Data related to these indicators are obtained from statistical reports and official documents related to the City of Belgrade. The process of evaluating the state of human security consists of several steps. After collecting data, normalization of these data is performed for the purpose of their mutual comparison, considering the different characteristics they represent. Subsequently, the determination of the integral human security index by city municipalities is carried out, enabling the ranking of municipalities according to the state of human security, i.e., the quality of life within them. Finally, the determination of K-hierarchical clusters by municipalities of the City of Belgrade is performed, which show groups of municipalities with similar characteristics regarding human security, as well as the ranking of these groups. To verify the obtained results, they are compared with data obtained through AI from three different sources.

Keywords_ human security, City of Belgrade, K-clusters, AI

DILEMA UKLJUČIVANJA ODABRANIH ASPEKATA MALIH URBANIH INFRASTRUKTURA

Paulina Polko_

Faculty of Applied Sciences, WSB University, ppolko@wsb.edu.pl

Sažetak_ Prevencija kriminala putem dizajna okoline je široko poznat multidisciplinarni pristup prevenciji kriminala koji koristi urbani i arhitektonski dizajn i upravljanje izgrađenim i prirodnim okruženjima. Odnosi se na 5 ključnih aspekata, kao što su Prirodna kontrola pristupa, Prirodno nadgledanje, Socijalno upravljanje, Teritorijalno ojačanje i Održavanje. Promovisane aktivnosti povećavaju osećaj sigurnosti na urbanim javnim prostorima, što potvrđuje studija slučaja Njujorka i Teorija polomljenog prozora. Posebno, s obzirom na to da većina evropskih gradova i javnih prostora nije dizajnirana s bilo kakvim znanjem ili anticipacijom rizika i pretnji s kojima se danas suočavamo. Ali istovremeno postavlja dilemu, kako gradovi mogu sačuvati svoju otvorenu i gostoljubivu prirodu osiguravajući sigurnost svojim stanovnicima i posetiocima. Rad ima za cilj da predstavi analizu odabranih slučajeva infrastrukture sigurnosti kroz prizmu inkluzivnosti s refleksijom, da infrastrukture koje štite neke građane, istovremeno mogu isključiti druge iz javnih prostora. Vredno je zapamtiti da planiranje vođeno CPTED principima takođe može dovesti do isključivačkih praksi na urbanim javnim prostorima (npr. anti-bezdomnička arhitektura), što udaljava određene grupe ljudi i lišava ih prava da uživaju i koriste javne prostore. Urbani dizajn i planiranje koji strogo prate CPTED principe mogu rizikovati brisanje slika i vizuelnih reprezentacija stvarnosti kao što su siromaštvo, socijalni propadanje i javni nered, doprinoseći gentrifikaciji javnih prostora i homogenizaciji perspektiva grada.

Ključne reči_ CPTED, urbanističko planiranje, sigurnost, bezbednost, urbani dizajn

THE DILEMMA OF INCLUSIVENESS OF SELECTED ASPECTS OF SMALL URBAN INFRASTRUCTURES

Paulina Polko_

Faculty of Applied Sciences, WSB University

Summary_ Crime Prevention Through Environmental Design is a widely known multi-disciplinary approach to crime prevention that uses urban and architectural design and the management of built and natural environments. It refers to 5 crucial aspects, such as Natural Access Control, Natural Surveillance, Social Management, Territorial Reinforcement, and Maintenance. The activities promoted, increase the sense of safety in urban public spaces, as evidenced by the case study of New York and the Broken Window Theory. Especially, since most European cities and public spaces were not designed with any knowledge or anticipation of the risks and threats that we face today. But at the same time, it raises the dilemma, of how cities can preserve their open and welcoming nature while ensuring security for their residents and visitors. The paper aims to present the analysis of selected cases of safety infrastructure through the lens of inclusiveness with the reflection, that infrastructures that protect some citizens, might at the same time exclude others from public spaces. It is worth remembering, that CPTED-led planning can also lead to exclusionary practices in urban public spaces (e.g. anti-homeless architecture), which alienates certain groups of people and deprives them of their rights to enjoy and benefit from public spaces. Urban design and planning that strictly follow CPTED principles may risk erasing images and visual representations of realities such as poverty, social decay, and public disorder, contributing to gentrifying public spaces and homogenizing perspectives of the city.

Keywords_ CPTED, urban planning, safety, security, urban design

ZNAČAJ KONCEPTA SITUACIONE PREVENCIJE U ŠKOLAMA ZA SMANJIVANJE DOSTUPNOSTI OBJEKATA ZA KLAĐENJE I KOCKANJE

Ivana Radovanović_

Kriminalističko-policijski univerzitet, ivana.radovanovic@kpu.edu.rs

Danijela Spasić_

Kriminalističko-policijski univerzitet, danijela.spasic@kpu.edu.rs

Sažetak_ Školska sredina predstavlja važno okruženje u kome se odvija znatan deo procesa prevencije različitih vidova problematičnog ponašanja mladih. U njihovom sprečavanju pored mnogobrojnih programa usmerenih na razvoj socijalnih i ličnih snaga i kompetencija učenika, programi situacione prevencije zauzimaju značajno mesto. Iako se u školama sprovode mnogobrojni preventivni programi, saradnja sa ostalim subjektima društva u procesu prevencije od izuzetnog je značaja. Pored porodice, policije i Centara za socijalni rad, subjekti lokalne zajednice, u prvom redu oni koji pripadaju i pokrivaju prostor rekreativnih aktivnosti i zabave, imaju važnu ulogu. Važnost te uloge i saradnje sa obrazovnim ustanovama proističe iz rezultata mnogobrojnih istraživanja koji pokazuju da laka dostupnost duvana, alkohola i drugih PAS, kao i mesta i prilika za klađenje i kockanje, u velikoj meri povećava stepen upražnjavanja ovih aktivnosti u populaciji adolescenata. Upravo je značaj koncepta situacione prevencije u smanjivanju dostupnosti PAS i objekata za klađenje/kockanje u blizini škola, u fokusu interesovanja autora ovog rada. U radu će biti sagledane i mogućnosti njegove primene u okruženju obrazovnih ustanova, kao i trenutna situacija i potrebe u našoj sredini. Takođe, u radu će biti dat osvrt na aktuelna istraživanja, sa posebnim naglaskom na ona koja se odnose na posledice lake dostupnosti adolescentima objekata za klađenje/kockanje, njihov prostorni raspored u odnosu na vaspitno-obrazovne ustanove i zakonsku regulativu u ovoj oblasti koja zabranjuje pristup maloletnim licima tim objektima, kao i njihovo lociranje u blizini škola.

Ključne reči_ situaciona prevencija, adolescenti, škola, klađenje, kockanje

THE IMPORTANCE OF THE CONCEPT OF SITUATION PREVENTION IN SCHOOLS FOR REDUCING THE AVAILABILITY OF BETTING AND GAMBLING FACILITIES

Ivana Radovanović_

University of Criminal Investigation and Police Studies

Danijela Spasić_

University of Criminal Investigation and Police Studies

Summary_ The school environment represents an important environment in which a significant part of the process of prevention of various types of problematic behavior of young people takes place. In their prevention, in addition to numerous programs aimed at the development of social and personal strengths and competencies of students, situational prevention programs occupy an important place. Although numerous preventive programs are implemented in schools, cooperation with other subjects of society in the process of prevention is extremely important. In addition to the family, the police, and the Centers for Social Work, the subjects of the local community have an important role, primarily those who belong to and cover the area of recreational activities and entertainment. The importance of that role and of cooperation with educational institutions stems from the results of numerous research that show that the easy availability of tobacco, alcohol and other PAS, as well as places and opportunities for betting and gambling, greatly increases the degree of practicing these activities in the adolescent population. The importance of the concept of situational prevention in reducing the availability of PAS and facilities for betting/gambling near schools is the focus of interest of the author of this paper. The paper will look at the possibilities of its application in the environment of educational institutions, as well as the current situation and needs in our environment. Also, the paper will give an overview of current research, with special emphasis on those related to the consequences of the easy availability of betting/gambling facilities to adolescents, their spatial arrangement in relation to educational institutions and the legal regulations in this area that prohibit minors access in those facilities, as well as their location near schools.

Keywords_ situational prevention, adolescents, school, betting, gambling

PROJEKTI IZGRADNJE ILI MODIFIKACIJE PROSTORA GRADA KAO PROBLEM URBANE BEZBEDNOSTI U BEOGRADU

Ana Paraušić Marinković_

Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, parausicana@gmail.com

Milan Lipovac_

Fakultet bezbednosti, Univerzitet u Beogradu, milanlipovac@gmail.com

Sladana Đurić_

Fakultet bezbednosti, Univerzitet u Beogradu, djuricsladja@gmail.com

Sažetak_ Različite modifikacije u urbanom prostoru, koje se mogu odnositi na rekonstrukciju postojećih ili izgradnju novih objekata, za cilj uobičajeno imaju unapređenja nekog segmenta življenja u gradovima. Međutim, bilo koji projekat izgradnje moguće je posmatrati kao svojevrsan bezbednosni problem, imajući u vidu da može narušiti stanje ili doživljaj urbane bezbednosti pojedinih delova grada. Stoga je predmet ovog rada ispitivanje planiranih modifikacija gradskog prostora kao problem urbane bezbednosti, kroz prepoznavanje i opisivanje vrednosti koje ugrožavaju kao i bezbednosnih mera usmerenih na njihovu zaštitu. U tom smislu, izvršena je analiza sadržaja planova detaljne i generalne regulacije područja grada Beograda, a koje je lokalna vlast donosila u periodu od 2016. do 2020. godine. Na osnovu rezultata istraživanja moguće je izvesti nekoliko zaključaka: 1) projektima izgradnje ili modifikacije objekata u urbanom prostoru mogu biti ugrožene brojne vrednosti urbane bezbednosti, poput životne sredine, prostornog identiteta grada, komunalnih usluga ili bezbednosti saobraćaja; 2) kako bi se zaštitile identifikovane vitalne vrednosti propisan je veliki broj bezbednosnih mera koje je investitor u obavezi da sprovede; 3) ove mere po karakteru mogu biti urbanističko-planske, tehničko-tehnološke, kao i proceduralne mere bezbednosti.

Ključne reči_ projekti izgradnje, modifikacije urbanog područja, urbana bezbednost, štice vrednosti, mere bezbednosti

CONSTRUCTION OR MODIFICATION OF THE CITY SPACE PROJECTS AS URBAN SECURITY PROBLEM IN BELGRADE

Ana Paraušić Marinković_

Institute of Criminological and Sociological Research,

Milan Lipovac_

Faculty of Security Studies, University of Belgrade

Sladana Đurić_

Faculty of Security Studies, University of Belgrade

Summary_ Various modifications in the urban space, which may refer to the reconstruction of existing or the construction of new infrastructure, are usually aimed at improving some aspects of life in the cities. However, any (re)construction project can be viewed as a security problem, bearing in mind that it can impact the state or perception of urban security in certain parts of the city. Therefore, the subject of this paper is the exploration of the planned modifications of the city space as an urban security issue, through the identification and description of the values that could be endangered as well as the security measures aimed at their protection. For this purpose, a content analysis of the detailed and general regulation plans for the area of the city of Belgrade, adopted by the local government from 2016 to 2020, was conducted. Based on the results of the research, it is possible to draw several conclusions: 1) construction or infrastructure modification projects in the urban space may threaten numerous urban security values, such as the environment, spatial identity of the city, communal services or traffic safety; 2) in order to protect identified vital values, a number of security measures are prescribed that the investor is obliged to implement; 3) these measures can be urban-planning, technical-technological, as well as procedural security measures.

Keywords_ construction projects, modification of urban space, urban security, protected values, security measures

URBANE PROMENE I BEZBEDNOST U POGRANIČNIM GRADOVIMA I OPŠTINAMA SRBIJE

Marko Sedlak_

Geografski fakultet, Univerzitet u Beogradu, markosedlak008@gmail.com

Nemanja Josifov_

Geografski fakultet, Univerzitet u Beogradu, nemanja.josifov@gef.bg.ac.rs

Sažetak_ Transformacija urbanih zona sa sobom povlači brojne promene. Jedna od njih je bezbednost stanovništva, koja je u savremeno doba izazov na globalnom nivou, kako u gradovima zemalja u razvoju, tako i u gradovima razvijenih i uređenih država. Na nju utiču brojni urbani procesi i promene: naglo doseljavanje i odseljavanje stanovništva, migracije stanovništva unutar opština, nivo ekonomskog razvoja grada, strukture stanovništva (nivo obrazovanosti, stepen zaposlenosti), kao i način upravljanja urbanim zonama i suočavanje sa devijantnim oblicima ponašanja. Cilj ovog rada je dovođenje u vezu urbanih promena sa bezbednošću u pograničnoj oblasti Srbije. Zadatak rada je da se utvrdi teritorijalna distribucija bezbednosti u pograničnoj oblasti Srbije u zavisnosti od brojnih relevantnih pokazatelja urbanih promena kao što su: broj stanovnika, prosečna starost stanovnika, procenat stanovništva sa tercijarnim obrazovanjem i procenat urbanog stanovništva po opštinama. Kriterijum za utvrđivanje bezbednosti su statistički podaci o pravosnažno osuđenim punoletnim i maloletnim licima. Ovi parametri su podeljeni na krivična dela protiv života i tela, imovine, zdravlja ljudi, bezbednosti javnog saobraćaja i pravnog saobraćaja u slučaju punoletnih izvršioca krivičnih dela. U slučaju maloletnih izvršioca krivičnih dela, ona su podeljena na krivična dela protiv tela i života i krivična dela protiv imovine. Baza podataka je formirana na osnovu podataka objedinjenih iz publikacija Opštine i regioni u Republici Srbiji. U cilju relevantnosti datih podataka u radu je izvršena korekcija vrednosti u skladu sa brojem stanovnika pojedinačnih opština i gradova. Statistički podaci su prikazani za 2011. i 2022. godinu. Na osnovu korelacije između odabranih indikatora urbanih promena i podataka o broju osuđenih lica predložena je regionalna distribucija bezbednosnih uslova u pograničnoj zoni Srbije.

Ključne reči_ krivična dela, sigurnost, regionalni razvoj, demografske promene

URBAN CHANGES AND SECURITY IN THE BORDER CITIES AND MUNICIPALITIES OF SERBIA

Marko Sedlak_

Faculty of Geography, University of Belgrade

Nemanja Josifov_

Faculty of Geography, University of Belgrade

Summary_ The transformation of urban areas entails numerous changes. One of them is the safety of the population, which in modern times is a challenge on a global level, both in the cities of developing countries and in the cities of developed and regulated countries. It is affected by numerous urban processes and changes: sudden immigration and emigration of the population, migration of the population within municipalities, the level of economic development of the city, the structure of the population (level of education, level of employment), as well as the way of managing urban areas and dealing with deviant forms of behavior. This paper aims to link urban changes with security in the border area of Serbia. The task of the work is to determine the territorial distribution of security in the border area of Serbia depending on numerous relevant indicators of urban changes such as population, average age of the population, percentage of population with tertiary education, and percentage of urban population by municipality. The criterion for determining security is statistical data on legally convicted adults and minors. These parameters are divided into crimes against life and limb, property, human health, public traffic safety, and legal traffic in the case of adult offenders. In the case of juvenile offenders, they are divided into crimes against body and life and crimes against property. The database was formed based on data collected from publications of Municipalities and regions in the Republic of Serbia. To ensure the relevance of the given data, the value was corrected by the number of inhabitants of individual municipalities and cities. Statistical data are presented for 2011 and 2022. Based on the correlation between selected indicators of urban changes and data on the number of convicted persons, the regional distribution of security conditions in the border zone of Serbia is presented.

Keywords_ criminal acts, security, regional development, demographic changes

ASPEKTI URBANE BEZBEDNOSTI U KONTEKSTU NELEGALNE URBANIZACIJE

Biserka Mitrović_

Arhitektonski fakultet, Univerzitet u Beogradu, biserkamitrovic@gmail.com

Aleksasandra Đukić_

Arhitektonski fakultet, Univerzitet u Beogradu, sandra@arh.bg.ac.rs

Jelena Marić_

Arhitektonski fakultet, Univerzitet u Beogradu, jelena.maric1989@yahoo.com

Ranka Gajić_

Saobraćajni fakultet, Univerzitet u Beogradu, urb.rankagajic@gmail.com

Danilo Furundžić_

Arhitektonski fakultet, Univerzitet u Beogradu, dfurundzic@gmail.com

Sažetak_ Ovaj rad se bavi aspektima urbane bezbednosti koji se ispoljavaju u nelegalnim/neformalnim naseljima, kao i problemima urbane transformacije ovih naselja sa stanovišta urbane bezbednosti. Globalno posmatrano, zastupljenost ovih naselja je izuzetno velika i broj stanovnika u njima odavno je premašio milijardu. Istovremeno, problem nelegalnih naselja u većim gradskim centrima u Srbiji je prisutan nekoliko decenija, a ukupan broj nelegalnih objekata premašuje 2 miliona. Beograd, kao glavni grad Srbije i područje pod velikim demografskim pritiskom, ima preko 30 nelegalnih naselja i mnogo delova naselja koji su pod udarom nelegalne urbanizacije. Prema (UN-HABITAT2007) postoje tri osnovne pretnje urbanoj bezbednosti u gradu: kriminal i nasilje; nesigurnost poseda i prinudna iseljenja; i prirodne i ljudskom rukom izazvane katastrofe. Izloženost rizicima u urbanoj sredini znatno je veća nego u planski izgrađenim delovima grada. Urbani rizici po bezbednost u ovim naseljima su brojni i raznoliki i obuhvataju širok spektar problema vezanih za urbani kriminal, različite zarazne i nezarazne bolesti, odlaganje otpada, klizišta, poplave, slabu infrastrukturu, nedovoljan pristup zdravstvenim uslugama, i drugo. Navedeni problemi čine stanovništvo nelegalnih naselja veoma ranjivim. Imajući to u vidu, UN HABITAT-ov Globalni Izveštaj o ljudskim naseljima (2007) i Svetska banka (2010) su prepoznali da je neophodno adaptirati održivo urbano planiranje i korišćenje zemljišta u kontekstu ovih rastućih urbanih problema, kako bi se osigurala efikasnost urbanih politika, urbanog planiranja i dizajna, i upravljanja urbanim razvojem. Ciljevi rada vezani su za a) sistematizaciju znanja i klasifikaciju nelegalnih/neformalnih urbanih područja sa stanovišta smanjene urbane bezbednosti; b) prepoznavanje rizičnih lokacija nelegalnih naselja, kao jednog od faktora smanjenja urbane bezbednosti, i c) preporučivanje mera koje bi mogle da povećaju urbanu bezbednost ovih područja i smanje ranjivost stanovnika u njima. Na ovaj način bi se doprinelo rešavanju problema ovih naselja, čija budućnost bez sistemskih mera vezanih za njihovu transformaciju nije moguća.

Ključne reči_ urbana bezbednost, rizik, nelegalna naselja, urbanizacija

THE ASPECTS OF URBAN SAFETY IN THE CONTEXT OF ILLEGAL URBANISATION

Biserka Mitrović_

Faculty of Architecture, University of Belgrade

Aleksandra Đukić_

Faculty of Architecture, University of Belgrade

Jelena Marić_

Faculty of Architecture, University of Belgrade

Ranka Gajić_

Faculty of Transport and Traffic Engineering, University of Belgrade

Danilo Furundžić_

Faculty of Architecture, University of Belgrade

Summary_ This paper deals with the aspects of urban security manifested in illegal/informal settlements and the problems of urban transformation of these settlements from the point of view of urban security. Globally, the share of these settlements is extremely large, and the number of inhabitants has long exceeded one billion. At the same time, the problem of illegal settlements in larger urban centres in Serbia has been present for several decades, and the total number of illegal buildings exceeds 2 million. Belgrade, as the capital of Serbia and an area under tremendous demographic pressure, has over 30 illegal settlements and many more parts of the settlements that are under the impact of illegal urbanisation. According to (UN-HABITAT2007), there are three primary threats to urban security and safety in the city: crime and violence, tenure insecurity and forced evictions, and natural and man-made disasters. Exposure to risks in the urban environment is significantly higher than in planned parts of the city. Urban security and safety risks in these settlements are numerous and diverse and include a wide range of problems related to urban crime, various communicable and non-communicable diseases, waste disposal, landslides, floods, weak infrastructure, insufficient access to health services, and more. The mentioned problems make the population of illegal settlements very vulnerable. Having this in mind, UN HABITAT's Global Report on Human Settlements (2007) and the World Bank (2010) recognised the need to modify sustainable urban planning and land use in the context of these growing urban problems in order to ensure the effectiveness of urban policies, urban planning and design, and urban development management. The goals of this paper are related to a) systematisation of knowledge and classification of illegal/informal urban areas from the point of view of reduced urban safety; b) recognition of risky locations of illegal settlements as one of the factors reducing urban safety, and c) recommending measures that could increase the urban safety of these areas and reduce the vulnerability of their residents. In this way, we would contribute to solving the problems of illegal settlements, whose future is impossible without systemic measures related to their transformation.

Keywords_ urban safety, risk, illegal settlements, urbanisation

ULOGA LOKALNIH ZAJEDNICA U RAZVOJU I BEZBEDNOSTI URBANIH SREDINA

Marko Jovanović_

Lund Univerzitet, jovanovicvrcelj@gmail.com

Diana Smiljković_

Kembridž Univerzitet, diana.smiljkovic@gmail.com

Kjær Vad Nilsen Gustav_

Kembridž Univerzitet, gustavkvnielsen@gmail.com

Sažetak_ Ovaj rad se fokusira na istraživanje uloge i značaja lokalnih zajednica u urbanim sredinama kao ključnih faktora za održivi razvoj i ekonomsku bezbednost. Predstavljajući sintezu institucionalne teorije u urbanom okruženju, rad se bavi analizom kompleksne mreže odnosa i procesa koji definišu društveni i ekonomski razvoj gradskih zajednica. Centralno pitanje koje ovaj rad postavlja je kako lokalne zajednice utiču na razvoj i bezbednost gradskih okruženja. Putem teorijske i empirijske analize, rad ističe značaj lokalnih zajednica kao ključnih aktera održivog razvoja. Kroz analizu postojećih teorijskih okvira i praktičnih primera, rad objašnjava kako lokalne zajednice mogu oblikovati institucionalne okvire i sociokulturne kontekste koji podstiču ekonomski prosperitet i društvenu koheziju. U ovom kontekstu, prvi deo rada pruža teorijski uvid u prirodu lokalnih zajednica kao neformalnih institucija i njihov značaj za održivi razvoj u urbanom okruženju, dok drugi deo rada izučava empirijske dokaze i naglašava značaj gradskih zajednica u prostornom planiranju i stvaranju mesta sa poboljšanom kvalitetom života. Analizirajući primere najbolje prakse i studija slučaja, rad ističe kako lokalne zajednice mogu uključiti principe održivog razvoja i gradskog dizajna u svoje strategije i aktivnosti, doprinoseći stvaranju zdravijih i inkluzivnih urbanih sredina. U zaključnom delu, rad ispituje specifične mehanizme putem kojih lokalne zajednice utiču na ekonomski razvoj i finansijsku bezbednost urbanih oblasti. Analiza uključuje izučavanje različitih oblika učešća građana u lokalnom odlučivanju i upravljanju resursima, kao i njihovu ulogu u stimulanju preduzetničkog duha i inovacija.

Ključne reči_ lokalna zajednica, institucije, urbane sredine, održivi razvoj

THE ROLE OF LOCAL COMMUNITIES IN DEVELOPMENT AND SECURITY IN URBAN ENVIRONMENTS

Marko Jovanović_

Lund University

Diana Smiljković_

Cambridge University

Kjær Vad Nilsen Gustav_

Cambridge University

Summary_ This paper focuses on exploring the role and significance of local communities in urban environments as a key factor for sustainable development and economic resilience. Presenting a synthesis of institutional theory in urban environments, the paper engages in analysing the complex network of relationships and processes that define the social and economic development of urban settings. The central question that this paper poses is how local communities influence the development and security of urban environments. Through theoretical and empirical research analysis, the paper highlights the importance of local communities as critical actors in achieving sustainable urban development. Through the analysis of existing theoretical frameworks and practical examples, the paper explains how local communities can shape institutional frameworks and socio-cultural contexts that foster economic prosperity and social cohesion. In this context, the first part of the paper provides a theoretical insight into the nature of local communities as informal institutions and their significance for sustainable development in urban environments. The second part of the paper studies empirical evidence and emphasises the importance of urban communities in spatial planning and creating places with an enhanced quality of life. By analysing examples of best practices and case studies, the paper highlights how local communities can incorporate principles of sustainable development and urban design into their strategies and activities, contributing to the creation of more vibrant, healthier, and inclusive urban environments. In the final section, the paper examines specific mechanisms through which local communities influence the economic development and financial security of urban areas. The analysis includes studying various forms of citizen participation in local decision-making and resource management, as well as their role in stimulating entrepreneurial spirit and innovation.

Keywords_ local community, institutions, urban environment, sustainable development

EKOLOŠKA BEZBEDNOST URBANIZOVANIH PODRUČJA NA PRIMERU GRADSKOG MEGAPOLISA

Elena Priorova_

Fakultet bezbednosti, Moskovski državni regionalni univerzitet, hpriorova@gmail.com

Natalia Lobzhanidze_

Fakultet za geologiju i geofiziku nafte i gasa, Ruski državni univerzitet za naftu i gas "I. M. Gubkin", burgasova@yandex.ru

German Priorov_

Fakultet bezbednosti, Moskovski državni regionalni univerzitet, h.priorov@gmail.com

Sažetak_ Problem negativnog antropogenog uticaja na prirodno okruženje je od suštinskog značaja za obezbeđivanje održivog razvoja gradova. Održivi razvoj teritorije je međuzavisan i međusobno povezan sa karakteristikama kao što su bezbednost i prilagodljivost i predstavljaju istovremeno, s jedne strane, skup uslova i faktora koji obezbeđuju nezavisnost i stabilnost razvoja sistema, njegovu sposobnost za stalno obnavljanje i samousavršavanje, s druge strane Svojstva sistema koja nastaju usled održivog razvoja. Savremene urbanizovane teritorije predstavljaju složene ekološko-ekonomske sisteme sa stalno rastućim antropogenim uticajem na prirodnu okolinu. Ceo spektar štetnih uticaja gradova u hipertrofiranom obliku se manifestuje u megapolisima. Stoga je jedan od glavnih socio-ekoloških izazova za urbanizovano područje traženje dinamične ravnoteže između ekonomskog rasta i očuvanja kvaliteta životne sredine, odnosno relativno održivog ekološkog razvoja urbanih sistema bez gubitaka u ekonomskoj, tehnološkoj i socijalnoj sferi. Istraživanje međusobnih veza u takvim sistemima je moguće samo sa pozicije kompleksne analize, kada se uzimaju u obzir pokazatelji koji karakterišu ekološko stanje osnovnih prirodnih sredina. Istovremeno, procena nivoa ovog uticaja izgleda kao netrivialni zadatak zbog mnogogranosti interakcije čoveka i prirode. Integralne karakteristike, u ovom slučaju rešavaju zadatak višestruke procene o uticaju čoveka na prirodnu sredinu. Prilikom sprovođenja kompleksne ekološke analize teritorije prstonice, može se izdvojiti niz zadataka: prirodno-Landšaftna diferencijacija; određivanje stanja komponenti prirodne sredine; utvrđivanje veličine antropogenog uticaja na prirodnu sredinu; utvrđivanje stepena ranjivosti prirodne sredine na antropogene uticaje; otkrivanje oštih ekoloških situacija; razvoj sistema delovanja za poboljšanje ekološke situacije. Cilj rada je otkrivanje osnovnih faktora i komponenti koje imaju najveći uticaj na ekološko stanje gradova i aprobiranje metode integralne procene ekološkog stanja urbanizovane teritorije stoličnog megapolisa.

Ključne reči_ bezbednost životne sredine, urbanizovano područje, integralna procena, megapolis

ECOLOGICAL SAFETY OF URBANIZED TERRITORIES ON THE EXAMPLE OF AN URBAN MEGALOPOLIS

Elena Priorova_

Faculty of Security, Moscow Region State University

Natalia Lobzhanidze_

Faculty of Geology and Geophysics of Oil and Gas, National University of Oil and Gas "Gubkin University"

German Priorov_

Faculty of Security, Moscow Region State University

Summary_ The problem of negative anthropogenic impact on the natural environment is important for ensuring sustainable urban development. The sustainable development of the territory is interdependent and interrelated with such characteristics as safety and adaptability and represent simultaneously, on the one hand, a set of conditions and factors that ensure the independence and sustainability of the development of the system, its ability to constantly update and improve itself, on the other – the properties of the system resulting from sustainable development. Modern urbanized territories represent complex ecological and economic systems with an ever-increasing anthropogenic impact on the natural environment. The full range of adverse effects of cities is hypertrophied in megacities. Therefore, one of the main socio-environmental challenges for an urbanized territory is the search for a dynamic balance between economic growth and preservation of environmental quality, that is, relatively sustainable ecological development of urban systems without losses in the economic, technological and social spheres. The study of interrelations in such systems is possible only from the standpoint of an integrated approach, when indicators characterizing the ecological state of the main natural environments are taken into account. At the same time, assessing the level of this impact seems to be a non-trivial task due to the multifaceted interaction between man and nature. Integral characteristics, in this case, solve the problem of multidimensional assessment of human influence on the natural environment. When conducting a comprehensive environmental assessment of the territory of the metropolitan metropolis, a number of tasks can be identified: natural landscape differentiation; determining the state of the components of the natural environment; measurement of the magnitude of anthropogenic impact on the natural environment; determination of the degree of vulnerability of the natural environment to anthropogenic impact; identification of acute environmental situations; development of a system of actions to improve the environmental situation. The aim of the work is to identify the main factors and components that have the greatest impact on the ecological state of cities and to test the methodology of integrated assessment of the ecological state of the urbanized territory of the metropolitan megalopolis.

Keywords_ environmental safety, urbanized area, integrated assessment, megapolis

JACANJE KRITIČNE INFRASTRUKTURE: STRATEGIJE I IMPERATIVI OTPORNOSTI

Marina Mitrevska_

Institut za bezbednost, odbranu i mir, Filozofski fakultet, Univerzitet „Sv. Kiril i Metodije“,
marina@fzf.ukim.edu.mk

Toni Mileski_

Institut za bezbednost, odbranu i mir, Filozofski fakultet, Univerzitet „Sv. Kiril i Metodije“,
toni@fzf.ukim.edu.mk

Sažetak_ U eri obeleženoj sve većom međupovezanošću i rastućim pretnjama, otpornost kritične infrastrukture se pojavila kao glavna briga. Ovaj naučni rad ulazi u višestruke dimenzije jačanja kritične infrastrukture protiv različitih i dinamičnih izazova. Oslanjajući se na sintezu naučnih istraživanja i praktičnih uvida, on razjašnjava strategije i imperativne suštinske za povećanje otpornosti u kritičnim infrastrukturnim sistemima. Ovaj rad se bavi imperativom saradnje i koordinacije među zainteresovanim stranama, uključujući vladine agencije, subjekte privatnog sektora, akademske zajednice. Efikasne strukture upravljanja, javno-privatna partnerstva i mehanizmi razmene informacija su od suštinskog značaja za usklađivanje interesa, udruživanje resursa i podsticanje kolektivne otpornosti. Naučni rad se bavi kontekstualizacijom značaja kritične infrastrukture u okviru šireg pejzaža nacionalne bezbednosti, ekonomske stabilnosti i društvenog blagostanja. Naglašava se međuzavisnost različitih sektora, od energetike i transporta do telekomunikacija i zdravstvene zaštite, naglašavajući njihovu kolektivnu ranjivost na poremećaje. Centralno u diskursu je istraživanje otpornosti kao dinamičkog i adaptivnog procesa. Otpornost prevazilazi puku robusnost ili redundantnost; obuhvata sposobnost predviđanja, izdržavanja, oporavka i prilagođavanja neželjenim događajima uz održavanje osnovnih funkcija i usluga. Pri tome, ocrtavaju se ključne stubove otpornosti, uključujući procenu rizika, redundantnost, fleksibilnost i upravljanje međuzavisnošću. U zaključku, rad naglašava hitnost davanja prioriteta otpornosti u planiranju kritične infrastrukture, investicijama i kreiranju politike. Prihvatanjem holističkog i proaktivnog pristupa u skladu sa normativima Evropske unije, zainteresovane strane mogu da ublaže rizike, minimiziraju ranjivosti i zaštite kontinuitet i integritet vitalnih infrastrukturnih sistema suočenih sa novim pretnjama i neizvesnostima. Strategije otpornosti naglašavaju izuzetan značaj obezbeđivanja pouzdanosti i funkcionalnosti kritične urbane infrastrukture. Ove infrastrukture služe kao okosnica za pružanje osnovnih usluga građanima i neophodne su za rešavanje i oporavak od kriza. Sasvim je izvesno da održivi urbani razvoj zavisi, između ostalog, od implementacije strategije otpornosti kritične urbane infrastrukture.

Ključne reči_ otpornost, kritična infrastruktura, međusobna povezanost, pretnje, strategije, imperativi

FORTIFYING CRITICAL INFRASTRUCTURE: RESILIENCE STRATEGIES AND IMPERATIVES

Marina Mitrevska_

Department of Security, Defence and Peace, Faculty of Philosophy, The University of „Ss. Cyril and Methodius“

Toni Mileski_

Department of Security, Defence and Peace, Faculty of Philosophy, The University of „Ss. Cyril and Methodius“

Summary_ In an era marked by increasing interconnectedness and growing threats, the resilience of critical infrastructure has emerged as a major concern. This scholarly paper delves into the multiple dimensions of strengthening critical infrastructure against diverse and dynamic challenges. Drawing on a synthesis of scholarly research and practical insights, it clarifies the strategies and imperatives essential to increasing resilience in critical infrastructure systems. This paper addresses the imperative of cooperation and coordination among stakeholders, including government agencies, private sector entities, academic communities. Effective governance structures, public-private partnerships and information-sharing mechanisms are essential for aligning interests, pooling resources and fostering collective resilience. The scientific paper deals with the contextualization of the importance of critical infrastructure within the broader landscape of national security, economic stability and social well-being. It highlights the interdependence of various sectors, from energy and transport to telecommunications and healthcare, emphasizing their collective vulnerability to disruption. Central point to the discourse is the exploration of resilience as a dynamic and adaptive process. Resilience goes beyond mere robustness or redundancy; it includes the ability to anticipate, withstand, recover and adapt to adverse events while maintaining essential functions and services. In doing so, key pillars of resilience are outlined, including risk assessment, redundancy, flexibility and interdependence management. In conclusion, the paper highlights the urgency of prioritizing resilience in critical infrastructure planning, investment and policy making. By adopting a holistic and proactive approach in accordance with the European Union norms, stakeholders can mitigate risks, minimize vulnerabilities and protect the continuity and integrity of vital infrastructure systems in the face of new threats and uncertainties. Resilience strategies emphasize the utmost importance of ensuring the reliability and functionality of critical urban infrastructure. These infrastructures serve as the backbone for providing basic services to citizens and are essential for resolving and recovering from crises. It is quite certain that sustainable urban development depends, among other things, on the implementation of a resilience strategy for critical urban infrastructure.

Keywords_ resilience, critical infrastructure, interconnectedness, threats, strategies, imperatives

RESURSI PRIVATNE BEZBEDNOSTI ZA ZAŠTITU KRITIČNE INFRASTRUKTURE U URBANIM USLOVIMA

Jana Marković_

Fakultet bezbednosti, Univerzitet u Beogradu, markovicfb22@gmail.com

Sažetak_ Kritična infrastruktura obuhvata mreže, sisteme, objekte i sredstva koji obezbeđuju funkcionisanje države i osiguravanje osnovnih potreba stanovništu. Ona predstavlja okosnicu svakog društva i kao takva obezbeđuje blagostanje, prosperitet i bezbednost. Zbog uloge koju ima u održavanju funkcionisanja, integriteta i bezbednosti u urbanim sredinama ona se može smatrati značajnom karikom urbane bezbednosti. Različiti društveni procesi savremenog doba doveli su do promena u organizacionim, tehničkim i operativnim aspektima kritične infrastrukture, a međusobna povezanost, složenost i zavisnost ovih infrastrukture dovela je do multiplikacije rizika. Kritična infrastruktura danas je ranjiva na različite pretnje, tradicionalne ili savremene, uključujući prirodne katastrofe, sajber napade i terorističke akte. Njena ranjivost preslikava se na ranjivost društva, te predstavlja visok nivo rizika po sveukupnu bezbednost uključujući i bezbednost urbanih sredina. Ključnim segmentom zaštite kritične infrastrukture smatra se njena otpornost. U osnovi, otpornost jeste sposobnost sistema, mreže, objekta ili nekog drugog elementa kritične infrastrukture da apsorbira negativne uticaje, da im se prilagodi i u što optimalnijem vremenskom periodu vrati u stanje normalnog ili čak poboljšanog funkcionisanja. Samim tim, jačanjem otpornosti kritične infrastrukture pored vršenja zaštite kritične infrastrukture, jača se i otpornost sredine u kojoj se ona nalazi, što dalje doprinosi otpornosti društva u celini. Jedan od provajdera zaštite kritične infrastrukture, kao i provajdera urbane bezbednosti jeste sektor privatne bezbednosti. Ovaj sektor ili industrija privatne bezbednosti, kako se često naziva, poslednjih decenija je značajan subjekat u areni pružanja usluga bezbednosti, dok je kritična infrastruktura čest referentni objekat kojem pružaju zaštitu. Rad se bavi ulogom koju sektor privatne bezbednosti ima u urbanim sredinama, uzimajući zaštitu kritične infrastrukture kao varijablu preko koje će se ta uloga predstaviti. Cilj rada jeste da ponudi uvid u različite resurse koje koristi sektor privatne bezbednosti za zaštitu kritične infrastrukture čime doprinosi ujedno i bezbednosti u urbanim uslovima.

Ključne reči_ privatna bezbednost, kritična infrastruktura, zaštita kritične infrastrukture, urbanost

PRIVATE SECURITY RESOURCES FOR CRITICAL INFRASTRUCTURE PROTECTION IN URBAN CONDITIONS

Jana Marković_

Faculty of Security Studies, University of Belgrade

Summary_ Critical infrastructure includes networks, systems, facilities and assets that ensure the functioning of the state and ensure the basic needs of the population. It represents the environment of every society and as such ensures well-being, prosperity and security. Due to the role it plays in maintaining functioning, integrity and security in urban areas, it can be considered a significant link of urban security. Different social processes of the modern era have led to changes in the organizational, technical and operational aspects of critical infrastructure, and the interconnectedness, complexity and dependence of these infrastructures has led to the multiplication of risks. Critical infrastructure today is vulnerable to a variety of threats, traditional and modern, including natural disasters, cyber attacks and acts of terrorism. Its vulnerability reflects the vulnerability of society, it represents a high level of risk for overall security, including the security of urban areas. A key segment of critical infrastructure protection is its resilience. Basically, resilience is the ability of a system, network, facility or other element of critical infrastructure to absorb negative impacts, to adapt to them and return to a state of normal or even improved functioning in the most optimal period of time. Therefore, by strengthening the resilience of critical infrastructure in addition to protecting the infrastructure, the resilience of the environment in which it is located is also strengthened, which further contributes to the resilience of society as a whole. One of the providers of critical infrastructure protection, as well as providers of urban security, is the private security sector. In recent decades, this sector or the private security industry, as it is often called, has been a significant entity in the arena of security services, while critical infrastructure is a frequent reference object to which they provide protection. The paper deals with the role that the private security sector plays in urban areas, taking the protection of critical infrastructure as a variant through which it will present that role. The aim of the paper is to offer an insight into the various resources used by the private security sector for the protection of critical infrastructure, thus contributing to security in urban conditions.

Keywords_ private security, critical infrastructure, critical infrastructure protection, urbanity

BEZBEDNOST I INDUSTRIJSKO NASLEĐE – STUDIJA SLUČAJA: ELEKTRONSKA INDUSTRIJA NIŠ

Andjela M. Dukić

Filozofski fakultet, Univerzitet u Beogradu, andjela.m.dukic@gmail.com

Sažetak Komplex Elektronske industrije u Nišu predstavlja značajno arhitektonsko-urbanističko ostvarenje objekata i celina industrijske namene na teritoriji Južne Srbije. Pored uloge glavnog nosioca privrednog dohotka podneblja u periodu nakon Drugog svetskog rata zaključno sa devedesetim godinama dvadesetog veka, istančao se i njen doprinos u sferi obrazovnih i socijalnih pitanja radništva Niša i okoline. Uz to, nakon secesije i dezintegracije jugoslovenskih država nametnula su se mnogobrojna pitanja održivosti i prenamene objekata fabrika i infrastrukturnih mreža unutar kompleksa. Evidentirani su problemi dosledne upotrebe zatečenog prostora nakon sukcesivne privatizacije i partikularizacije pogona, kao i mnogobrojna bezbedonosna pitanja. Na liniji sa tim, saopštenje se primarno fokusira na sažet i sadržajan istoriografski osvrt na podizanje Elektronske industrije. Težište rada predstavlja prikazivanje i razmatranje problema urbane bezbednosti nastalih usled neadekvatnih intervencija na eksterijerima i unutar pojedinačnih objekata. Biće govora o praksama zanemarivanja koje kao rezultat dovode do ekoloških opasnosti u recentnom periodu. Takođe će biti izvršena komparativna analiza sanacije i događaja koji su usledili nakon požara iz 1982. godine, kada je znatno ruinirana *Fabrika Poluprovodnika* i onog iz 2023. godine u kome je izgorelo preko 3000 kvadratnih metara nekadašnje *Fabrike Kolor katodnih cevi*. Navedeni segment rada posmatran je sa više tačaka gledišta zarad sagledavanja kako bezbedonosnih, tako i arhitektonsko-urbanističkih pitanja. Istaknuti činioci inherentno su uticali na formalne i funkcionalne odlike objekata. Finalno, u cilju aktuelizacije i isticanja problema mogućnosti održivosti industrijske arhitekture, biće govora o učestalom ruiniranju, nepravoremenoj valorizaciji i zaštiti objekata industrijske namene, kao i o posledicama koje su se razvile usled postojanja i usložnjavanja političkih, socijalnih, bezbednosnih i ekoloških faktora.

Ključne reči arhitektura, urbanizam, Elektronska industrija Niš, industrijsko nasleđe, bezbednost

SECURITY AND INDUSTRIAL HERITAGE – CASE STUDY: ELECTRONICS INDUSTRY OF NIŠ

Anđela M. Dukić_

Faculty of Philosophy, University of Belgrade

Summary_ The Electronic Industry in Niš represents a significant architectural-urban achievement of industrial facilities and units in Southern Serbia's territory. In addition to the role of the main bearer of the region's economic income in the period from after the Second World War until the nineties of the twentieth century, its contribution was refined in the field of educational and social issues of the workers of Niš and its surroundings. In addition, after the secession and disintegration of the Yugoslav states, numerous issues of sustainability and repurposing of factory facilities and infrastructure networks within the complex arose. The problems of consistent use of the space after successive privatization and particularization of plants, as well as numerous security issues, were recorded. According to that, the announcement primarily focuses on a concise and substantive historiographic review of the building of the Electronic Industry. The center of the work represents the presentation and consideration of urban security problems caused by inadequate interventions on exteriors and inside individual buildings. Neglect practices that lead to environmental hazards in the recent period will also be considered. The paper will present a comparative analysis of sanitation and the events that followed the fire in 1982 when the *Semiconductor Factory* was significantly ruined, and the one in 2023, in which more than 3000 square meters of the former *Color Cathode Tube Factory* burned down. The mentioned segment of the work was observed from several points of view for the understanding of both security and architectural-urban issues. Prominent factors inherently influenced the formal and functional features of the buildings. Finally, in order to actualize and emphasize the problem of the sustainability of industrial architecture, we will talk about the frequent ruination, untimely valorization, and protection of industrial buildings, as well as the consequences that have developed due to the existence and complications of political, social, security and environmental factors.

Keywords_ architecture, urbanism, Electronics industry of Niš, industrial heritage, security

BEZBEDNOST U LOKALNOJ ZAJEDNICI I AKTIVIZAM EKOLOŠKIH POKRETA: SLUČAJ TRGOVSKA GORA I UDRUŽENJE *GREEN TEAM*

Velibor Lalić_

Fakultet bezbjednosnih nauka, Univerzitet u Banjoj Luci, velibor.lalic@fbn.unibl.org

Mario Crnković_

Green Team, Novi Grad, mariocrnkovic.ng@gmail.com

Sažetak_ Najava zvaničnika Republike Hrvatske da će u pograničnom području na Trgovskoj gori praviti skladište nuklearnog otpada u velikoj meri je uznemirilo stanovništvo u susednoj Bosni i Hercegovini u Unsko-sanskom kantonu. Pored zvaničnih inicijativa institucija Bosne i Hercegovina koje su usmerene protiv skladištenja nuklearnog otpada u ovom području, u poslednjih desetak godina izražene su i inicijative lokalnih ekoloških pokreta među kojima se izdvaja udruženje *Green Team* iz Novog Grada. U radu su predstavljene ključne inicijative udruženja *Green Team*, a glavna pretpostavka je da se protokom vremena aktivnosti ovog udruženja pooštavaju od inicijalnog obaveštavanja javnosti i širenja svesti o opasnosti nuklearnog otpada, preko monitoringa nulte stope radioaktivnosti, do učešća u istraživanjima koje su usmerena na procenu uticaja skladištenja nuklearnog otpada po životnu sredinu i alarmiranja javnosti u području u kojem živi 250.000 ljudi. U radu su korišćeni analiza izveštaja o radu, odnosno sprovedenim projektima, kao i analiza zvaničnih saopštenja za javnost, ali i medijskih nastupa članova udruženja *Green Team*. Na ovaj način predstavljena je uloga koju ekološki pokreti mogu imati u uspostavljanju i očuvanju (ekološke) bezbednosti u lokalnoj zajednici.

Ključne reči_ Bosna i Hercegovina, Trgovska gora, nuklearni otpad, ekološki aktivizam, udruženje *Green Team*

SECURITY IN THE LOCAL COMMUNITY AND ACTIVISM OF ENVIRONMENTAL MOVEMENTS: THE CASE OF TRGOVSKA GORA AND THE GREEN TEAM ASSOCIATION

Velibor Lalić_

Faculty of Security Science, University of Banja Luka

Mario Crnković_

Green Team, Novi Grad

Summary_ The announcement by the officials of the Republic of Croatia that they will build a storage facility for nuclear waste in the border area on Trgovska Gora greatly disturbed the population in neighbouring Bosnia and Herzegovina in the Una-Sana Canton. In addition to the official initiatives of the institutions of Bosnia and Herzegovina, which are directed against the storage of nuclear waste in this area, in the last ten years there have also been initiatives of local environmental movements, among which the Green Team association from Novi Grad stands out. The paper presents the key initiatives of the Green Team association, and the main assumption is that over time, the activities of this association are intensified, from the initial notification of the public and the spread of awareness about the danger of nuclear waste, through the monitoring of the zero rate of radioactivity, to participation in research aimed at assessing the impact storing nuclear waste for the environment and alarming the public in an area where 250,000 people live. The paper used an analysis of work reports, i.e. implemented projects, as well as official announcements for the public, as well as media appearances of members of the Green Team association. In this way, the role that ecological movements can play in establishing and preserving (ecological) security in the local community is presented.

Keywords_ Bosnia and Herzegovina, Trgovska gora, nuclear waste, environmental activism, Green Team association

NAČIN POSTUPANJA U PROCESU ZBRINJAVANJA RASELJENOG STANOVNIŠTVA USLED POPLAVA U REPUBLICI SRBIJI 2014. GODINE

Aleksandra Đukić_

Arhitektonski fakultet, Univerzitet u Beogradu, arh.aleksandra.djukic@gmail.com

Emilija Jović_

Arhitektonski fakultet, Univerzitet u Beogradu, 2023_41004@edu.arh.bg.ac.rs

Jelena Marić_

Arhitektonski fakultet, Univerzitet u Beogradu, jelena.maric@arh.bg.ac.rs

Sažetak_ Elementarne nepogode poput poplava predstavljaju veliku i trajnu pretnju za urbani kontekst. Razorne poplave, koje su bile posledica velike količine padavina, potom i izlivanja rečnih korita, pogodile su jugoistočnu Evropu 2014. godine. Značajan broj stanovništva bio je evakuisan i primoran da privremeno ili trajno napusti svoj dom, što je dovelo do klimatskih migracija. Ovo istraživanje nastoji da sagleda i sistematizuje procese i načine zbrinjavanja raseljenog stanovništva i da doprinos u razumevanju problema iz naučne perspektive. Rad obrađuje različite nivoe zaštite stanovništva, odnosno njihovo zbrinjavanje: primarni nivo – zbrinjavanje građana od strane državnih institucija i sekundarni nivo – zbrinjavanje građana od strane organizacija civilnog društva, međusobno i samoorganizovano zbrinjavanje građana. Kroz rad se ispituje procenat participacije civila u odnosu na primarni sistem zaštite, kao i njihov doprinos u momentu delovanja na kriznu situaciju. Istraživanje je zasnovano na primarnim i sekundarnim izvorima i kvantitativnim metodama – anketama sprovedenim u najpogođenijim opštinama na teritoriji Republike Srbije. Rezultati pokazuju da je udeo civilnog društva u procesu zbrinjavanja raseljenog stanovništva značajan. Takođe, uključivanje sekundarnog nivoa zaštite može napraviti značajnu razliku u momentu krizne situacije i dati jednako važan odgovor poput odgovora primarnog nivoa. Identifikovanjem ključnih faktora koji utiču na efikasnost delovanja u ovakvim i sličnim okolnostima, pružaju se korisne smernice za unapređenje kapaciteta različitih stepena zajednica koje reaguju na izazove. Takođe, rad može predstavljati osnov za dalji naučno-istraživački rad koji bi se odnosio na srodne oblasti i teme, kao i polazište za ispitivanje veze između participacije civilnog društva i boljih rezultata kasnijeg oporavka urbanog konteksta.

Ključne reči_ poplave, zbrinjavanje raseljenog stanovništva, sistemi zaštite, civilno društvo

DISPLACEMENT MANAGMENT PROCEDURES IN RESPONSE TO FLOODS IN THE REPUBLIC OF SERBIA IN 2014

Aleksandra Đukić_

Faculty of Architecture, University of Belgrade

Emilija Jović_

Faculty of Architecture, University of Belgrade

Jelena Marić_

Faculty of Architecture, University of Belgrade

Summary_ Natural disasters such as floods pose a significant and enduring threat to urban contexts. Devastating floods, resulting from heavy precipitation and subsequent river overflow, struck Southeastern Europe in 2014. A substantial number of people were evacuated and forced to temporarily or permanently leave their homes, leading to climate-induced migrations. This research aims to examine and systematize the processes and methods of displaced population management and contribute to understanding the issue from a scientific perspective. The paper discusses various levels of population protection and displacement management: primary level – management by state institutions, and secondary level – management by civil society organizations, as well as mutual and self-organized citizen management. The study investigates the percentage of civilian participation compared to the primary protection system, as well as their contribution during crisis response. The research is based on primary and secondary sources and quantitative methods – surveys conducted in the most affected municipalities in the territory of the Republic of Serbia. The results indicate a significant role of civil society in the process of displaced population management. Additionally, involving the secondary level of protection can make a significant difference during crisis situations and provide an equally important response as the primary level. By identifying key factors influencing effectiveness in such and similar circumstances, useful guidelines are provided for enhancing the capacities of different levels of communities responding to challenges. Moreover, the paper may serve as a basis for further scientific research related to related areas and topics, as well as a starting point for examining the relationship between civil society participation and better outcomes in later recovery of urban contexts.

Keywords_ floods, displaced population management, protection systems, civil society

This image shows a full page of blank white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a guide for handwriting or typing. There are no margins, text, or other markings on the paper.

[illegible]

[illegible]

This image shows a full page of blank white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a guide for writing. There are no margins, text, or other markings on the paper.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

351.778.5(497.11)(048)

502.131.1:711.43(497.11)(048)

316.334.56(048)

НАУЧНА конференција: "Урбана безбедност и урбани развој" (3 ;
2024 ; Београд)

Zbornik sažetaka = [Book of Abstracts] / Treća naučna konferencija
"Urbana bezbednost i urbani razvoj", = First Scientific Conference "Urban
Security and Urban Development", [Beograd, 2024.] ; [organizatori]
Univerzitet u Beogradu, Fakultet bezbednosti [i] Arhitektonski fakultet ;
[urednici Jelena Marić, Jana Marković]. - Beograd : Univerzitet, Fakultet
bezbednosti, 2024 (Zemun : Čigoja) . - 96 str. ; 24 cm

Tiraž 150. - Radovi na srp. i engl. jeziku. - Bibliografija uz pojedine
apstrakte.

ISBN 978-86-80144-65-8

- а) Градови -- Безбедност -- Србија -- Апстракти
- б) Урбанистичко планирање -- Одрживи развој -- Србија -- Апстракти
- в) Социологија града -- Апстракти

COBISS.SR-ID 147496713

